

Anniina Antikainen
Oona Knuutila
Ilida Vuorinen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus
Opinnäytetyö, kevät 2020

MEDIAKASVATUKSEN TUKEMINEN PILKE MUSIIKKIPÄIVÄKOTI TAIKAHELMESSÄ

Mediakasvatus osana lasten oppimista

TIIVISTELMÄ

Anniina Antikainen

Oona Knuutila

Lida Vuorinen

Mediakasvatuksen tukeminen Pilke musiikkipäiväkoti Taikahelmessä – Media-
kasvatus osana lasten oppimista

69 sivua, 6 liitettä

Kevät, 2021

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) ja varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tukea Pilke musiikkipäiväkoti Taikahelmen mediakasvatusta, ja näyttää päiväkodin henkilökunnalle, miten digilaitteita voi hyödyntää lasten kanssa opetuksessa. Työn tarkoituksena oli tehdä mediakasvatuksen toteuttamistapoja tuiksi toiminnallisten tuokioiden ja videon avulla.

Opinnäytetyön aihe oli työelämälähtöinen. Päiväkodin varhaiskasvattajat toivoivat saavansa uusia ideoita menetelmistä, joiden avulla lasten mediataitoja voitaisiin tukea. Opinnäytetyön avulla pyrimme vastaamaan tähän tarpeeseen. Tuokioiden suunnittelussa huomioitiin ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmat ja tämän vuotinen teema, joka on ihminen. Tuokioiden aikana käsiteltiin lapsiryhmän pedagogisiin tavoitteisiin kuuluvia aiheita, kuten ryhmätyö-, tunne- ja itsestä huolehtimisen taitoja, erilaisia digilaitteita- ja menetelmiä hyödyntäen. Tuokioiden suunnittelussa otettiin huomioon myös valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellyt linjaukset ja tavoitteet.

Tuokiot toteutettiin yhdeksän päiväkodin lapsen kanssa. Lapset olivat iältään noin 5-vuotiaita. Tuokioiden aikana tutustuttiin vuoden teeman pohjalta rajattuihin aiheisiin, erilaisten digilaitteiden ja menetelmien avulla. Jokaiselle viidelle tuokiolle oli määritelty myös omat tavoitteet. Tuokioiden arvioinnissa käytettiin havainnointia. Lapsilta kerättiin lisäksi jokaisen kerran päätteeksi palaute, digimuotoisella palautelomakkeella, jotta saatiin tietoa heidän kokemuksistaan.

Tuokioiden pohjalta tehtiin video, jossa esitellään tuokioiden aikana käytettyjä menetelmiä. Videon tavoitteena on herättää katsojan mielenkiinto aiheetta kohtaan ja tarjota inspiraatiota lasten mediakasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Video esiteltiin päiväkodin varhaiskasvattajille, ja heiltä kerättiin palaute videosta digitaalisella palautelomakkeella. Valmis video julkaistiin Pilke musiikkipäiväkoti Taikahelmen julkisella YouTube-kanavalla

Asiasanat: Mediakasvatus, monilukutaito, osallisuus, tieto- ja viestintäteknologia, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Anniina Antikainen

Oona Knuuttila

Iida Vuorinen

Supporting the media education of Pilke music-oriented daycare center Taikahelmi – Media education as part of children's learning

69 Pages and 6 appendices

Spring, 2021

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

The thesis was implemented as a functional thesis. The purpose of the thesis was to support the media education of Pilke music-oriented daycare center Taikahelmi and to show the early childhood educators how digital devices can be used as a method in a day care center. The purpose of the work was to make the ways of implementing media education familiar with the sessions and videos we implemented in the kindergarten.

The topic of the thesis was formed for the need of the was working life partner. Kindergarten early childhood educators wanted new ideas and methods for media education. With the help of the thesis, we aim to meet this need. The early childhood education plan of Taikahelmi and the education year's theme, which is human, was taken into account while planning the sessions. During the sessions, topics related to the pedagogical goals of the group of children, such as teamwork, emotional and self-care skills, were discussed with the help of various digital devices and methods. The guidelines and goals defined in the curriculum for early childhood education and care were considered while planning the sessions.

The sessions were conducted in the day care center with nine children who were around 5 years old. During the sessions, the topics, based on the theme of the year, were introduced, using various digital devices and methods. Each of the five sessions was also defined with its own individual goals. As a working method, the student used observation while conducting the sessions. In addition, feedback was collected from the children each time, using a digital feedback form to obtain information about their experiences.

Based on the sessions, a video was made which presenting the methods used during the sessions. The aim of the video is to arouse the viewers interest in the topic, and to provide inspiration for children's media education. The video was presented to the day care center's early childhood educators, and feedback on the video was collected from them using a digital feedback form. The finished video was released on the public YouTube channel of Pilke music-oriented daycare center Taikahelmi.

Key words: early childhood education, ICT competence, media education, multi-literacy, participation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	VARHAISKASVATUS OSANA SUOMALAISTA KASVATUS- JA KOULUJÄRJESTELMÄÄ	6
2.1	Varhaiskasvatus.....	6
2.2	Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta.....	7
2.3	Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa	9
3	MEDIA OSANA VARHAISKASVATUSTA.....	11
3.1	Lapset ja media.....	11
3.2	Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa	12
3.3	Tieto- ja viestintäteknologia	14
3.4	Monilukutaito.....	15
4	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS	17
5	TOIMINNALLISTEN TUOKIOIDEN SUUNNITTELU, TOTEUTUS JA ARVIOINTI	18
5.1	Toimintaympäristö ja kohderyhmä	18
5.2	Pedagoginen suunnittelu, toteutus ja arviointi.....	19
5.3	Ensimmäinen tuokio –Tutustuminen toisiimme ja laitteisiin	22
5.4	Toinen tuokio – Opetuspelit tabletilla	23
5.5	Kolmas tuokio – Stop motion -videoiden tekeminen	28
5.6	Neljäs tuokio – Valokuvat toiminnan ohjauksessa	31
5.7	Viides tuokio – Lasten toiveet	36
6	VIDEO MEDIAKASVATUKSESTA.....	40
6.1	Videon rakentamisen periaatteita.....	40
6.2	Videon suunnittelu	40
6.3	Videon toteutus ja valmiin videon sisältö	42
6.4	Itsearviointi ja päiväkodin varhaiskasvattajien palaute videosta.....	45

7	POHDINTA	48
7.1	Eettisyyden ja luotettavuuden näkökulmia	48
7.2	Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu	50
7.3	Johtopäätökset ja kehittämisideat	52
	LÄHTEET	56
	LIITE 1. Kirjallinen lupa lasten tuokioihin osallistumiseen	60
	LIITE 2. Toimintatuokioiden pedagoginen suunnitelma	61
	LIITE 3. Videon käsikirjoitus.....	64
	LIITE 4. Havainnointilomake	66
	LIITE 5. Videon saatesanat.....	67
	LIITE 6. Palautekysymykset videosta päiväkodin varhaiskasvattajille	68
	LIITE 7. Palautelomakkeen kysymykset lapsille.....	69

1 JOHDANTO

Mediakasvatus on yksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2018 laadukkaan pedagogisen toiminnan osa-alue, jolloin varhaiskasvattajilla on velvollisuus toteuttaa suunnitelmallista mediakasvatusta (Opetushallitus, 2018, s. 48). Mediakasvatusta voidaan toteuttaa hyvin laajasti ja monipuolisesti, ja jokaisen kasvat-tajan on tärkeä löytää oma tapa toteuttaa mediakasvatusta. Mediakasvatuksessa lasten kanssa esimerkiksi tutustutaan erilaisiin medioihin, tuotetaan omaa sisältöä ja samalla harjoitellaan lähde- ja mediakritiikkiä. Median avulla lapset voivat myös tuoda omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan näkyviin aikaisempaa helpommin ja monipuolisemmin. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, 2016, s. 14.)

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Pilke Päiväkodit Oy:n kuuluvan Pilke musiikki-päiväkoti Taikahelmen kanssa. Pilke Taikahelmessä haluttiin kehittää mediakasvatusta ja saada henkilökunnan käyttöön uusia menetelmiä, joiden avulla lasten mediakasvatusta voitaisiin tukea. Opinnäytetyön tavoitteena on tukea päiväkodin mediakasvatusta ja tarjota päiväkodin henkilökunnalle tietoa ja ideoita, miten digilaitteita voi hyödyntää lasten kanssa opetuksessa.

Toteutimme viisi toimintatuokiota, joiden avulla toimimme uusia mediakasvatuksen toteuttamistapoja Pilke Taikahelmen päiväkotiin. Tuokioiden pohjalta tehtiin video, jossa menetelmien käyttöä esitellään. Video julkaistiin Pilke Taikahelmen julkisella YouTube-kanavalla. Tuokioiden ja videon avulla pyrimme tekemään mediakasvatuksen erilaisia muotoja ja menetelmiä tutuiksi päiväkodin varhaiskasvattajille, ja innostamaan heitä kokeilemaan niitä.

Haimme tietoa mediakasvatuksesta ja TVT-taidoista varhaiskasvatuksessa alan kirjallisuudesta, tieteellisistä tutkimuksista ja artikkeleista. Tieteellisiä artikkeleita haimme esimerkiksi JECERISTÄ hakusanoilla mediakasvatus, TVT-taidot ja varhaiskasvatus. Toiminnallisen osuuden sisältöjen ideoinnissa ja inspiraation lähteenä käytimme Mannerheimin Lastensuojeluliiton mediatehtäviä varhaiskasvatukseen -opasta. Lisäksi perehdyimme erilaisiin internetsivuihin ja julkaisuihin,

internetin hakukoneita hyödyntäen. Näin pyrimme saamaan käsityksen siitä, mikälaista materiaalia mediakasvatukseen tueksi on jo saatavilla. Hakusanoina käytimme: lapset ja media, mediatehtäviä lapsille, media varhaiskasvatuksessa, ja opetuspelejä lapsille.

Opinnäytetyö on antanut meille varmuutta ja osaamista toimia mediakasvattajina varhaiskasvatuksessa. Olemme oivaltaneet, miten media kannattaa nähdä mahdollisuutena lasten kanssa. Mediakasvatus on lapsia innostavaa toimintaa, jossa varhaiskasvattajat voivat oppia yhdessä lasten kanssa ja lapsilta rohkeasti kokeilemalla. Prosessin aikana olemme oppineet uusia menetelmiä sekä saaneet rohkeutta käyttää niitä lasten kanssa. Olemme myös päässeet harjoittelemaan tiimityöskentelyä sekä kriittistä reflektiota, joka on ammatillisen kehittymisen edellytys.

2 VARHAISKASVATUS OSANA SUOMALAISTA KASVATUS- JA KOULU- JÄRJESTELMÄÄ

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa painottuu vahvasti pedagogiikka. Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon pohjautuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. (Opetushallitus, 2018, s. 22.)

Varhaiskasvatus on tärkeä osa sekä suomalaista koulutusjärjestelmää että lapsen kasvamisen ja oppimisen polkua. Varhaiskasvatuksella tuetaan lasten elinikäistä oppimista ja tasataan koulutuksellista tasa-arvoa. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2018, s. 17.) Varhaiskasvatuksen toimintaa voidaan järjestää päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa. Jokaisella 0–6-vuotiaalla lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen ja lapsen osallistumisesta varhaiskasvatustoimintaan päättää lapsen huoltaja. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Mitä on varhaiskasvatus?.)

Suomalaisen varhaiskasvatuksen keskeisimpiä tavoitteita on edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, luoda edellytyksiä avoimelle demokratialle ja hyvinvoinnille sekä ehkäistä lasten syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opituilla taidoilla ja tiedoilla vahvistetaan lasten osallisuutta ja aktiivista toimimista yhteiskunnassa. Suomalainen varhaiskasvatus korostaa lapsen edun vaalimista ja painottaa kaikkien lasten oikeutta saada tukea kokonaisvaltaiselle kasvulle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. (Opetushallitus, 2018, s. 14; Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2018, s 41.)

2.2 Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta

Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, joka pohjautuu erityisesti varhaiskasvatukseenlakiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelevät varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lasten huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lasten että paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien sisällöistä. (Opetushallitus, 2018, s. 7.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2018 mukaan lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä tekijöitä. Vertaisryhmässä lasten on mahdollista oppia toisiltaan ja harjoitella muun muassa vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. Positiiviset vertaissuhteet ja vertaisten hyväksyntä edistävät lasten sosiaalista ja emotionaalista kehitystä ja tukevat vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Vastaavasti haasteet, kuten ulkopuolelle jääminen vertaissuhteissa ja heikko sosiaalinen asema lapsiryhmässä, altistaa myöhemmille mielenterveyden ongelmille, matalalle koulumenestykselle ja kielteiselle asenteelle koulua kohtaan. (Opetushallitus, 2018; Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 2018, s.60.)

Lasten tulee saada vertaisryhmässä oppimisen lisäksi henkilökohtaista tukea ja ohjausta oppimiseensa. Varhaiskasvattajien tehtävä on luoda oppimista varten turvallinen, kannustava ja monipuolinen varhaiskasvatusympäristö. (Opetushallitus, 2018, s. 21.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2018 mukaan varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten laaja-alaista oppimista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta, joihin varhaiskasvatuksessa keskitytään. Osa-alueet ovat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (Opetushallitus, 2018, s. 24.)

Varhaiskasvatukseen on määritelty viisi oppimisen aluetta, jotka kuvaavat pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Varhaiskasvatuksen oppimisen alueet ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni, kasvan, liikun ja kehityn. (Opetushallitus, 2018, s. 40.)

Varhaiskasvatuksen toiminnassa tulee ottaa huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditut paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voi olla kunta-, yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtainen. Paikallisilla varhaiskasvatussuunnitelmillä tarkennetaan valtakunnallisia perusteita ottamalla huomioon paikalliset erityispiirteet, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. (Opetushallitus, 2018, s. 8.) Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä paikallisten opetuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa ja siihen osallistuvat myös esi- ja perusopetuksen edustajat. Tällä varmistetaan lapsen kasvun ja oppimisen polun jatkuvuus ja eheys. Suunnitelmaa tulee arvioida ja kehittää varhaiskasvatuksen järjestäjien ja ulkopuolisten arvioijien toimesta. (Opetushallitus, 2018, s. 9.)

Paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien lisäksi jokaiselle lapselle tulee tehdä oma varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman avulla pedagogiselle toiminnalle asetetaan yhteisiä tavoitteita ja sopimuksia siitä, miten kunkin lapsen yksilöllistä kehitystä, oppimista ja hyvinvointia kehitetään varhaiskasvatuksessa suunnitelmallisesti. Suunnitelmaan kirjataan mahdollinen lapsen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen. (L 540/2018; Opetushallitus, 2018.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään yhteistyössä lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavien henkilöiden ja vanhemman tai muun huoltajan kanssa. Päiväkodissa suunnitelman laatimisesta ja arvioinnista on vastuussa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Varhaiskasvatuskeskusteluun osallistuu varhaiskasvatuksen opettaja, vanhempi ja mahdollisesti lapsi. Tarpeen mukaan siihen voi osallistua myös muut henkilöt kuten

varhaiskasvatuksen erityisopettaja, lapsen henkilökohtainen avustaja tai sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset. Perhepäivähoidossa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekee perhepäivähoidon ohjaaja, päiväkodin johtaja tai varhaiskasvatuksen opettaja sopimuksen mukaan. (L 540/2018.)

2.3 Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa

Lapsen osallisuus on varhaiskasvatuksen keskeinen periaate, joka pohjautuu varhaiskasvatuslakiin (L 540/2018). Osallisuus on toimijuutta, joka toteutuu erityisesti sosiaalisissa vuorovaikutussuhteissa. Se edellyttää vastavuoroisuutta tilanteessa läsnä olevien kesken. Osallisuus ei ole vain toiminnassa mukana olemista vaan osallisuuteen sisältyy mahdollisuus vaikuttaa aidosti omaan ja yhteiseen yhdessäoloon ja toimintaan. Lasten osallisuus edellyttää vastavuoroista luottamusta aikuisen ja lapsen välillä. Aikuisen tulee luottaa lapsen kykyyn ja lapsen puolestaan aikuisten tukeen ja yhteistyöhalukkuuteen. (Turja, 2017a, s. 40.; Turja & Vuorisalo, 2017.)

Varhaiskasvatusympäristö on kodin ohella lapsen ensimmäisiä paikkoja, jossa lapsi voi kokea osallisuutta. Päiväkodin ja muun varhaiskasvatustoiminnan arjessa tulee monenlaisia spontaaneja ja tietoisesti järjestettyjä mahdollisuuksia lasten osallisuudelle. Osallisuuden toteutumiseksi on tärkeää, että varhaiskasvattajat tietävät, mitä osallisuus tarkoittaa ja että he tunnistavat nämä osallisuuden mahdollisuudet. (Turja, 2017a, s. 51.)

Varhaiskasvattajien tulee ottaa huomioon lasten näkökulmat kaikissa vuorovaikutustilanteissa, sillä varhaiskasvattajat ovat oleellisessa roolissa vaikuttamassa toteutuuko lasten osallisuus. Lapsia ei tule nähdä vuorovaikutuksessa passiivisina osapuolina vaan aktiivisina toimijoina. Lapset tulee ottaa mukaan varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Samalla lapset pääsevät harjoittelemaan vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Varhaiskasvattajien tulee huolehtia siitä, että kaikki lapset pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan. Osallistua ei kuitenkaan tarvitse aina. (Turja, 2017a, s. 40.)

Lapsen osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lapsen käsitys itsestään selkiytyy, itseluottamus ja luottamus muihin kasvaa ja yhteisessä tarvittavat sosiaaliset taidot kehittyvät (Turja, 2017a, s. 41). Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle, jota suomalaisessa varhaiskasvatuksessa edistetään (Opetushallitus, 2018, s 26).

3 MEDIA OSANA VARHAISKASVATUSTA

3.1 Lapset ja media

Medialla on tärkeä rooli lapsuudessa. Median käytön saamat merkitykset ja niihin liittyvä sosiaalinen toiminta muokkaavat osaltaan lapsen kasvua ja kehitystä. (Huhtanen, 2016, s. 4.) Median sisällöt vaikuttavat myös nykypäivän lastenkulttuuriin. Lapset tunnistavat mediasta tuttuja hahmoja ja omat suosikkihahmot ovat monesti lasten keskustelujen ja leikkien aiheita. Hahmoihin myös samaistutaan, ja samalla kokeillaan erilaisia rooleja, tunnetiloja ja tapahtumia, sekä pohditaan moraalisia kysymyksiä, kuten oikeaa ja väärää. Median avulla voidaan myös inostaa lasta luovien menetelmien, kuten piirtämisen, laulamisen ja muun itseilmaisun kokeiluun. (Huhtanen, 2016, s. 7.)

Medialaitteet ovat tänä päivänä monessa kodissa luonnollinen osa arkea, ja niillä on vaikutuksia myös pienten lasten kasvuympäristöön varhaisesta lapsuudesta asti. Lasten ensimmäinen kosketus mediaan tapahtuu yleensä toisten perheenjäsenten kautta esimerkiksi havainnoimalla vanhempien tai vanhempien sisarususten mediankäyttöä. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, 2016, s. 6–8.)

Pienimpien, noin 0–1-vuotiaiden, lasten median käyttö koostuu tyypillisesti toisten ihmisten mediankäytön seuraamisesta, sekä musiikin ja äänikirjojen kuuntelusta. 1–3-vuotiaat lapset käyttävät usein jo internetiä ja älylaitteita, esimerkiksi lastenohjelmien katseluun ja pelaamiseen. Suosittua ajanvietettä leikki-ikäisten lasten keskuudessa on pelien pelaaminen, ja tutkimusten mukaan pojat kiinnostuvat peleistä tyypillisesti hieman tyttöjä aikaisemmin. Muita yleisiä tapoja käyttää digilaitteita tämän ikäisten keskuudessa on lastenohjelmien katselu, musiikin kuunteleminen ja lapsille suunnatuilla nettisivuilla vieraileminen. Lasten mediabarometrin 2013 mukaan 93 % 0–8-vuotiaista lapsista käyttää internetiä ainakin jonkin verran, (Lasten mediabarometri, 2013, s. 25; Huhtanen, 2016. s. 8–9.)

Lasten median käyttö on myös yhteydessä osallisuuden ja vaikuttamisen käsitteisiin. Median avulla lapsi saa tietoa arjestaan ja ympäröivästä maailmasta. Lapset voivat kuitenkin myös itse toimia median tuottajina. Median avulla lapset voivat tuoda omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan näkyviin aikaisempaa helpommin ja monipuolisemmin. Lapset voivat, esimerkiksi valokuvata tai videoida, jolloin he ovat itse aktiivisia tekijöitä ja toimijoita, eivätkä ainoastaan passiivisia median kuluttajia. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016. s. 14; Mertala, 2016, 223.) Tuottamalla omaa mediaa, lapset pääsevät harjoittelemaan median tulkintataitoja, päätöksentekoa, jakamista, oma-aloitteellisuutta ja neuvottelutaitoja. Oman median tuottaminen lisää myös lasten oppimisen iloa, työskentelymotivaatiota ja sitoutumista toimintaan. Kun kasvattaja suunnittelee ja toteuttaa mediakasvatusta yhdessä lasten kanssa, hän vahvistaa lasten osallisuutta. (Leinonen & Sintonen, 2014, 232–233.)

Vaikka tänä päivänä media on osa lasten arkea jo hyvin varhaisesta lapsuudesta saakka, on lasten median käytön tavoista tutkimusta vähän verrattuna nuorten median käyttöön. Varsinkaan alle kouluikäisiä lapsia ei ole mielletty samalla tavalla median käyttäjiksi kuin esimerkiksi teini-ikäiset. Medialaitteiden ja sivustojen kirjo myös kehittyy ja kasvaa jatkuvasti nopealla tahdilla, joten aiheesta saatavilla oleva tutkimustietoa on haastavaa pitää ajan tasalla. (Huhtanen 2016. s. 4.)

3.2 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

Mediakasvatuksessa tuetaan lasten mediataitoja eli kykyä ymmärtää mediaa ja viestintää eri tilanteissa. Mediakasvatus sisältää myös erilaiset mediavälineet ja -sisällöt. Mediakasvatuksen tarkoituksena on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2017, s. 6–9.)

Lasten kanssa tutustutaan rohkeasti erilaisiin medioihin, tuotetaan omaa sisältöä ja samalla harjoitellaan lähde- ja mediakritiikkiä (Opetushallitus, 2018, s. 45). Erilaiset mediat ovat hyvä tapa tutkivaan oppimiseen ja ongelmanratkaisukeskeiseen opetukseen. Lasten kanssa yhdessä tutustumalla ja kokeilemalla sekä tuottamalla erilaisia mediasisältöjä tuetaan lasten tasapainoisen mediasuhteen

kehittymistä. Samalla he oppivat ottamaan myös muut huomioon. Mediasta nousseita asioita ja teemoja voidaan käsitellä lasten kanssa erilaisin keinoin päiväkodin arjessa ja osana päiväkodin toimintaa. Mediakasvatuksen yhtenä tavoitteena on, että jokainen löytää oman mediasuhteensa. (Mediakasvatus, i.a.; Opetushallitus, 2018, s. 45–46.)

Kasvattajan rooli pienten lasten mediakasvatuksessa on tukea lapsen eettistä suhtautumista mediaan. Varhaiskasvattajan tehtävä on myös asettaa rajoja, antaa tukea sekä tulkata mediaympäristöä lapsille. (Kylmänen, 2010, s. 9–10, s. 59.) Varhaiskasvattajan tulee näyttää omalla toiminnallaan esimerkkiä siinä, miten media-asioissa tulisi toimia. (Turja, 2017b, s. 197–198.) Lapset oppivat havainnoimalla toisten ihmisten median käyttöä ja tästä syystä on tärkeää, että kasvattaja tekee tietoisia päätöksiä oman mediankäyttönsä suhteen, ja näyttää lapselle hyvää esimerkkiä (Huhtanen, 2016, s. 8). Vastuullisella median käytöllä tarkoitetaan esimerkiksi toisten median käyttäjien kunnioittavaa kohtelua, sekä sivustojen käyttösääntöjen noudattamista. Huomiota on hyvä lisäksi kiinnittää siihen, että aikuinen opettaa esimerkkinsä avulla lapselle kohtuullista mediankäyttöä. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, 2016, s. 15.)

Mediakasvatuksessa on hyvä pohtia, miten näkee lapset suhteessa mediaan, nähdäänkö heidät median kuluttajina vai tuottajina (Mustola & Rissanen, 2017, s. 313). Molemmissa rooleissa lapsi tarvitsee monia erilaisia taitoja ymmärtääkseen ja osatakseen toimia mediaympäristössä. Lapset tarvitsevat aikuisen tukea luodessa ja kehittäessään omaa medialukutaitoa. Kasvattajan on muistettava, ettei mediakasvatus tarkoita vain digitaalista mediaa vaan myös perinteisiä medioita, kuten kirjoja, lehtiä ja mainoksia. Erilaiset mediat, niin perinteiset kuin digitaaliset, on kasvattajalle hyvä pedagoginen ympäristö kehittää ja tukea lasten niitä taitoja, joita he tarvitsevat. (Mustola & Rissanen, 2017, s. 308.)

Muutokset tapahtuvat mediaympäristössä nopeasti, joten kasvattajalta vaaditaan omaa aktiivisuutta perehtyä lasten mediamaailmaan. Aikuinen voi toimia median käyttöä säätelevänä mediakasvattajana, jolloin läsnä on vahvasti suojelullinen näkökulma. Tällöin esimerkiksi rajoitetaan median käyttöaikaa tai valitsemalla käytettävää mediasisältöä. Mediakasvatus voi olla myös mediataitoihin

keskittävää toimintaa, jolloin lapsia opetetaan ymmärtämään ja tulkitsemaan mediaa ja sen sisältöä. Lasten kanssa voi esimerkiksi pelien pelaamisen sijaan keskustella pelien sisällöistä ja siitä, miten pelit on tehty. (Mustola & Rissanen, 2017, s. 309–314; Mertala, 2016, s.222.) Kasvattajan kannattaa olla rohkea ja avoin, koska mediakasvatus on jatkuvaa kokeilua ja kehittämistä (Mediakasvatus i.a.).

Varhaiskasvattajilla on tärkeä rooli mediakasvatuksen tukemisessa, sillä kaikilla lapsilla ei ole mahdollista harjoitella näitä taitoja kotona. Varhaiskasvatuksen henkilöstön on tärkeä työyhteisössä miettiä, miten mediakasvatuksesta saadaan tavoitteellista ja oppimista edistävää omassa toimintayksikössä. Mediakasvatus ei ole mielipide tai kasvattajan henkilökohtaisen valinnan kysymys vaan velvollisuus. Mediakasvatusta voidaan toteuttaa hyvin laajasti ja monipuolisesti ja jokaisen kasvattajan on tärkeä löytää oma tapa toteuttaa mediakasvatusta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 2017, s. 6–9; Daugherty ym., 2015, s. 3.)

3.3 Tieto- ja viestintäteknologia

Tieto- ja viestintäteknologia on kiinteä osa ihmisten arkea ja nykyään myös osa lapsuutta. Tekniikalla on iso rooli nykyajan lasten elämässä ja oppiakseen ja kehittyäkseen lapset tarvitsevat virikkeellistä ympäristöä. Erilaiset digitaaliset lelut ja laitteet ovat osa nykyaikaa ja kansalaisilta edellytetään kasvavassa määrin teknologista lukutaitoa. (Irisvik & Utriainen, 2017, s. 10; Kylmänen, 2010, s. 22; Turja, 2017b, s. 198.) Digilaitteiden avulla lapsi voi esimerkiksi harjoitella hienomotorisia taitoja, ryhmässä toimimista käyttämällä laitteita yhdessä muiden lasten kanssa sekä luku-, kirjoitus- ja matemaattisia taitoja näiden harjoitteluun suunnatuissa sovelluksissa (Daugherty ym., 2014, s. 15).

Varhaiskasvattajan ei tarvitse itse olla laitteiden asiantuntija vaan erilaisiin digitaalisiin välineisiin voi tutustua yhdessä lasten kanssa. Roolijako voi muuttua ja aikuinen voi oppia lapselta ja hänen kanssaan uusia asioita teknisten laitteiden käyttömahdollisuuksista. Medialaitteet ovat luonnollinen osa lasten elämää jo varhaislapsuudesta saakka, joten digilaitteiden käyttöä ei välttämättä tarvitse erikseen opettaa. Oppiminen tapahtuu vähitellen, lasten tutustuesssa laitteisiin

osana arkea. Digilaitteisiin tutustuminen tulisi toteuttaa lapsille luontaisia oppimistapoja hyödyntäen, kuten tutkimalla, havainnoimalla, leikkimällä, luomalla, sekä mielikuvitusta apuna käyttäen. (Turja, 2017b.)

Lapsen saadessa itse rauhassa tutustua laitteeseen, hän voi löytää sieltä erilaisia ja uusia käyttömahdollisuuksia. Laitteita tutkimalla ja kokeilemalla voidaan tehdä yhdessä lasten kanssa havaintoja arkielämästä ja oppia, kuinka teknologiasta on apua yhteiskunnassa. Tutustuminen alkaa lapsen arjessa olevista esineistä ja materiaaleista. Laitteita voidaan käyttää lasten kanssa oman sisällön tuottamiseen, joko lapsi yksin tai lapsiryhmän kanssa. Näin voidaan tukea lasten luovan ajattelun oppimista ja yhteistyötaitojen kehittymistä. (Kylmänen, 2010, s. 9, s. 22–23; Opetushallitus, 2018, s. 26; Turja, 2017b, s. 198.)

Varhaiskasvattajan tehtävänä on opastaa lapsia laitteiden monipuoliseen, kokeilevaan, innovatiiviseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön sekä saada lapset luottamaan itseensä teknologian käyttäjinä. Erilaiset teknologiset välineet voivat olla opetuksessa kohteena tai välineenä. Hyödynnettiin teknisiä laitteita osana opetusta kummin vain, on tärkeää huomioida, että ne ovat kooltaan lasten käyttöön sopivia. Varhaiskasvatuksen ammattilaisille digitaaliset välineet toimivat myös pedagogisen dokumentoinnin välineinä. (Kylmänen, 2010, s. 22; Opetushallitus, 2018, s. 26; Turja, 2017b, s. 198.)

3.4 Monilukutaito

Monilukutaito on kiinteä osa ajattelua ja oppimista ja sen taustalla on laaja tekstikäsitys, joka ohjaa ihmistä lukemaan ja tulkitsemaan kirjoitetun tekstin lisäksi muutakin tuotettua sisältöä. Siihen sisältyy joukko erilaisia lukutaitoja kuten medialukutaito, numeraalinen lukutaito, kвалukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito kehittyy läpi elämän ja sitä lähdetään kehittämään pienin askelin. Aluksi lapsi harjoittelee tunnistamaan ja hahmottamaan asioita, esineitä ja värejä kuvakirjasta. (Mustola & Koivula, 2017, s. 319; Opetushallitus, 2018, s. 26; Sintonen, 2018, s. 15.)

Erilaisten medioiden tutkiminen varhaiskasvatuksessa on oiva tapa tukea lasten ajattelua ja oppimista. Lasten kanssa voidaan yhdessä esimerkiksi tutkia kuvaa autoista. Kuvassa olevat autot voidaan laskea, niiden värejä voidaan tunnistaa ja voidaan tutkia, mikä autoista on suurin tai pienin. Lehdistä lapsi voi etsiä mielenkiintoisen kuvan omaa taideteosta varten tai lehden kuvista voi saduttaa lasta. Tärkeintä on innostaa ja kannustaa lasta omaan ajatteluun. Aikuisen mallilla, monipuolisella tekstiympäristöllä ja lapsille suunnatuilla kulttuuripalveluilla on iso merkitys lasten monilukutaidon kehittämisessä. (Opetushallitus, 2018, s. 26.)

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten on hyvä muistaa, että monilukutaito elää ajassa. Se mukautuu ja sovittautuu ajan ja tilanteen mukaan. On tärkeää muistaa, että aina on olemassa enemmän kuin yksi tapa tulkita ja avata kuvaa tai tekstiä. Monilukutaito elää ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta ja muovautuu sen perusteella. Uusiin ja erilaisiin yhteisöllisiin tuottamisen muotoihin varhaiskasvattajien kannattaa suhtautua rohkeasti ja uteliaasti oman osaamisen ylläpitämiseksi. (Sintonen, 2018, s. 17.)

4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Opinnäytetyön tavoitteena oli tukea Pilke musiikkipäiväkoti Taikahelmen media-
kasvatusta ja näyttää päiväkodin varhaiskasvattajille, miten digilaitteita voi hyö-
dyntää lasten kanssa opetuksessa. Opinnäytetyön tarkoituksena on vahvistaa
Pilke musiikkipäiväkoti Taikahelmen mediakasvatusta ja näyttää päiväkodin var-
haiskasvattajille, miten digilaitteita voi hyödyntää lasten kanssa oppimisessa.

Ennen opinnäytetyö prosessin alkamista digilaitteita oli käytetty Pilke Taikahel-
messä lähinnä erilaisten opetuspelien pelaamiseen. Pelien avulla on harjoiteltu
aakkosia, havainnointia ja pelattu muistipeliä ja palapelejä. Samalla lapset ovat
harjoitelleet vuorottelua ja neuvottelua. Päiväkodin kasvattajat toivovat uusia me-
netelmiä ja tapoja siihen, kuinka laitteita voidaan käyttää osana oppimista.

Päiväkodissa on aloittanut syksyn aikana uusia työntekijöitä, joten päiväkodin
henkilöstö ja ryhmien tiimit ovat uudet ja muotoutuneet syksyn aikana. Ryhmien
tiimit ovat kehittäneet ja etsineet arkeen uusia toimintatapoja, jotka vastaavat ryh-
män tarpeita ja tavoitteita. Tästä syystä yhteisiä työmenetelmiä ja pedagogisia
toimintatapoja ei ole vielä ehditty kehittää kovin paljoa. Päiväkodilla on käytettä-
vissään kirjallisia materiaaleja, jotka koskevat mediakasvatusta. Menetelmiä ja
sivustoja on kuitenkin tarjolla paljon ja niiden kirjo kasvaa jatkuvasti, jolloin niihin
perehtymiseen ei välttämättä ole aikaa työskentelyn lomassa. Nämä tekijät saat-
tavat olla syitä sille, että päiväkotiin kaivattiin uusia menetelmiä, joiden avulla las-
ten mediakasvatusta voitaisiin tukea.

5 TOIMINNALLISTEN TUOKIOIDEN SUUNNITTELU, TOTEUTUS JA ARVIOINTI

5.1 Toimintaympäristö ja kohderyhmä

Toteutimme opinnäytetyömme yhteistyössä Pilke päiväkoteihin kuuluvan Pilke musiikkipäiväkoti Taikahelmen kanssa. Pilke Taikahelmi on Helsingin Malmilla sijaitseva yksityinen musiikkipainotteinen päiväkotitoiminta, joka on aloittanut toimintansa vuonna 2014. Pilke Taikahelmessä toimii tällä hetkellä kaksi lapsiryhmää, 1–3-vuotiaiden lasten ryhmä ja 3–5-vuotiaiden lasten ryhmä. Taikahelmi on yhden opinnäytetyöryhmämme jäsenen työpaikka. Muut ryhmän jäsenet tutustuivat Taikahelmen toimintaan perehtymällä Taikahelmen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja tekemällä päiväkotiin tutustumis- ja ohjauskäyntejä.

Opinnäytetyön aihe valikoitui Pilke Taikahelmen tarpeiden pohjalta. Yksikön pedagogisen toimintasuunnitelman mukaan medialukutaito on osa yksikön arjen pedagogiikkaa, ja digilaitteita hyödynnetään osana monipuolista oppimista.

Pilke Taikahelmessä toiminta perustuu varhaiskasvatukseen, valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tämän lisäksi Taikahelmessä laaditaan yksikön pedagoginen toimintasuunnitelma, ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma ja jokaiselle lapselle oma varhaiskasvatussuunnitelma, jossa yhdessä vanhempien kanssa nostetaan jokaiselle lapselle omat tavoitteet seuraavalle kaudelle. (Yksikön pedagoginen toimintasuunnitelma, 2020–2021.)

Pilke Taikahelmen toiminnassa ovat läsnä Pilke Päiväkotien varhaiskasvatuksen päälinjat, joita ovat laadukas vuorovaikutus, osallisuus, pienryhmätoiminta, joustavat oppimisympäristöt, arjen pedagogiikka, projektityöskentely ja pedagoginen dokumentointi. Toiminnan arvoina ovat lasten osallisuus, myönteisyys, suvaitsevaisuus, turvallisuus ja innovatiivisuus. Pilke Taikahelmen oma pedagoginen toimintasuunnitelma on tehty huomioiden kaikki nämä päälinjat ja yksikön musiikkipainotteisuus. Pilke Taikahelmessä jokainen lapsi kohdataan yksilönä ja häntä

arvostetaan ja kuunnellaan. Taikahelmen arjessa on vahvasti läsnä avoimuus, positiivisuus ja läheisyys. Musiikin eri keinoin tuetaan lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Lasten osallisuus on tärkeä asia Pilke Taikahelmessä ja lasten mielihiteitä ja ajatuksia kuunnellaan. (Yksikön pedagoginen toimintasuunnitelma, 2020–2021.)

Opinnäytetyön kohderyhmäksi valikoituivat päiväkodin viskari-ryhmäläiset, jotka ovat iältään noin viisivuotiaita. Viskari-ryhmässä on yhdeksän lasta. Päiväkodilla on käytettävissä kaksi tablettia, Fun Table -tablettipöytä ja älypuhelimia. Tällä hetkellä laitteita on käytetty ryhmässä lähinnä erilaisten opetuspelien pelaamiseen. Päiväkodin kasvattajat toivovat uusia menetelmiä ja tapoja siihen, kuinka laitteita voidaan käyttää osana oppimista.

5.2 Pedagoginen suunnittelu, toteutus ja arviointi

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus koostui viidestä toimintatuokiosta, joilla pääsimme kokeilemaan lasten kanssa uusia mediakasvatuksen toteuttamistapoja, joita Pilke Taikahelmessä voisi jatkossa käyttää. Tuokioiden sisältö ja rakenne kirjattiin ylös tuokioiden pedagogiseen suunnitelmaan (liite 3.). Suunnitelmaan lisättiin myös kunkin tuokion tavoitteet. Tuokioiden suunnittelussa pyrittiin ottamaan huomioon mahdollisimman kattavasti mahdolliset muutokset ja poikkeukset, jotka saattavat vaikuttaa tuokioiden toteutukseen. Jokaisen tuokion suunnittelussa otettiin huomioon mahdollisuus, että joku opinnäytetyön tekijöistä esimerkiksi sairastuu, eikä pääse osallistumaan tuokioon. Pohdimme toimintasuunnitelmaa myös sen varalle, jos joku lapsista tarvitsee enemmän tukea tuokion aikana, ja yksi opiskelijoista joutuu siirtymään toiseen tilaan hänen kanssaan. Pedagogisen suunnitelman rooli tuokioissa oli määrittää tuokioiden tavoitteet ja muut keskeiset sisällöt, huomioida lasten osallisuuden osuus sekä jäsentää tuokioiden kulua.

Tuokioiden sisällöt muokkautuivat hieman pedagogiseen suunnitelmaan nähden jokaisen kerran aikana. Tuokioiden kulkuun vaikuttivat esimerkiksi lasten määrä sekä lasten keskittymiskyky, kiinnostus ja jaksaminen. Suunnittelimme tuokiot

siten, että jokaiseen tuokioon osallistuu yhdeksän lasta, jotka jaetaan kolmeen pienryhmään. Lasten määrä kuitenkin vaihteli kerroittain, koska osa lapsista oli poissa päiväkodista.

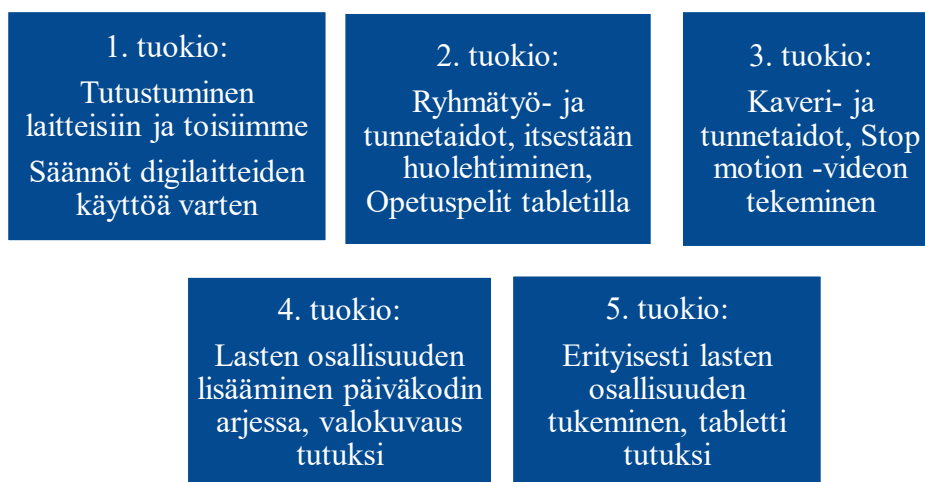
Tuokioiden sisällöissä huomioimme erityisesti ryhmän tämän vuoden teeman sekä ryhmän ja lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Näiden kaikkien pohjalta tärkeiksi aiheiksi nousi itsestä huolehtiminen sekä ryhmätyö-, kaveri- ja tunnetaidot. Tuokioiden ideoinnissa pohdimme myös, miten voisimme hyödyntää päiväkodista löytyviä medialaitteita mahdollisimman monipuolisesti.

Tuokioiden etenemisen rakenne oli jokaisella kerralla samanlainen. Tuokiot alkoivat alkulorulla, jossa käytiin paikallaolijat läpi. Alkulorun jälkeen seurasi toiminnallinen osuus, jonka sisältö vaihteli tuokioittain. Toiminnallisen tuokion jälkeen pohdimme yhdessä lasten kanssa tuokion sisältöä, ja lopuksi keräsimme lapsilta palautteen tuokiosta palautelomakkeen avulla. Tuokiot olivat kestoltaan noin tunnin mittaisia.

Havainnoimme lapsia jokaisen tuokion aikana ja kirjasimme havainnot havainnointilomakkeeseen (liite 4). Sovimme ennen tuokioita, kuka kirjaa havainnot ylös, kun olemme koko ryhmänä samassa tilassa. Pienryhmätyöskentelyn aikana jokainen opiskelija havainnoi omaa pienryhmäänsä ja kirjasi havainnot lomakkeeseen. Suunnittelimme havainnointilomakkeen sisällön ennen tuokioiden toteutusta. Kirjasimme lomakkeeseen valmiita kysymyksiä havaintojen kirjaamisen tueksi. Havainnoimme tuokioiden aikana esimerkiksi: Miten lapset innostuvat toiminnasta? Miten medialaitteiden käyttö sujuu lapsilta? Minkälaista tukea lapset tarvitsevat? Miten lasten yhteistyö sujuu? Mitä ideoita tai toiveita lapsilta nousi? Lisäksi havainnointilomakkeeseen oli varattu tyhjää tilaa, johon voitiin kirjata ylös lasten suoria palautteita sekä muita huomioita, jotka nousivat tuokioiden aikana esiin. Kirjasimme myös jokaisesta toiminnallisesta tuokiosta itsearviointin tuokion jälkeen.

Jokaisen tuokioin lopuksi keräsimme lapsilta palautteen digitaalisella palautelomakkeella (liite 7). Palautelomake on tehty SurveyMonkey-nimisellä sovelluksella. Lomake koostuu kolmesta kysymyksestä, joihin on kaikkiin annettu kolme

kuvallista vastausvaihtoehtoa. Yksi opinnäytetyön tekijöistä keräsi lapsilta palautteen yksi kerrallaan. Opiskelija luki ensin lapselle kysymyksen ja kaikki vastausvaihtoehdot. Tämän jälkeen lapsi valitsi mielestään kuvaavimman vastauksen painamalla sitä. Opiskelija kysyi valinnan jälkeen lapselta, haluaako hän tarkentaa vastaustaan ja kertoa miten päätyi tähän vastausvaihtoehtoon. Lasten suullinen palaute kirjattiin ylös erilliselle paperille lapsen omin sanoin. Lopuksi SurveyMonkey-sovellus kokoaa lasten palautteet yhteen vastauslomakkeista. Palautelomakkeet olivat samanlaisia jokaisella kerralla.

KUVIO 1. Tuokioiden sisällöt

5.3 Ensimmäinen tuokio –Tutustuminen toisiimme ja laitteisiin

Ensimmäisen ohjauksen tavoitteena oli tutustuminen lasten ja opiskelijoiden kesken sekä tutustuminen päiväkodilta löytyviin medialaitteisiin. Halusimme luoda lapsille turvallisen ja luottamuksellisen olon toimia muidenkin kuin heille ennestään tutun kasvattajan kanssa. Ensimmäiseen tuokioon osallistui kahdeksan lasta, sillä yksi lapsi oli poissa päiväkodista.

Aloitimme tuokion lapsille tutulla ”Kerro kerro, ystävä oi, mikä on sun nimesi ja kuinka se soi” -lorulla, jossa jokainen lapsi ja opiskelija sai vuorollaan kertoa oman nimensä ja siihen liittyvän rytmisarjan, jonka muut toistivat. Tämän jälkeen lapset saivat kertoa, mitä älylaitteita he kotona käyttävät, mitä he niillä tekevät sekä miten he ovat käyttäneet niitä päiväkodissa. Mietimme yhden lasten kanssa sääntöjä, miten päiväkodin laitteiden kanssa toimitaan. Keskustelun jälkeen lapset pääsivät näyttämään, millaisia pelejä Fun Table -laitteella on ja miten niitä pelataan. Samalla harjoittelimme yhteistyötaitoja ja vuorottelua.

Tuokion jälkeen keräsimme lapsilta palautetta erillisessä huoneessa. Jokainen lapsi pääsi vuorollaan kertomaan rauhassa palautteen ja mielipiteensä tuokiosta. Omaan vuoroa odottaessa lapset saivat jatkaa pelaamista yhdessä pienessä ryhmässä. Kaikki tuokioon osallistuneet lapset halusivat antaa palautetta. Neuvoimme jokaiselle lapselle, kuinka digitaalinen palautelomake toimii. Lapset tuntuivat ymmärtävän palautelomakkeen idean hyvin ja he osasivat valita hymiöiden joukosta haluamansa vaihtoehdon. Lisäksi kolme lapsista halusi antaa suullista palautetta.

Viiden lapsen mielestä tuokio oli ollut erittäin mukava. Kaksi lapsista piti tuokiota ihan mukavana. Yhden lapsen mielestä tuokio ei ollut mukava. Kolme lapsista kertoi oppineensa tuokion aikana paljon uusia asioita ja yksi lapsi oli oppinut jotakin uutta. Neljä lapsista ei ollut oppinut mitään uutta. Kolmen lapsen mielestä tuokion tehtävät olivat olleet helppoja. Yksi lapsista piti saada tehtävistä helppoina ja osaa vaikeina. Neljän lapsen mielestä tehtävät olivat vaikeita.

Kaksi lapsista tarkensi palautettaan kertomalla, mitä uutta he tällä kertaa oppivat. Toinen lapsista kertoi, että oli saanut kokeilla uutta peliä ja toinen kertoi oppineensa aikuisten nimet. Kolmas lapsi halusi tarkentaa palautettaan kertomalla, että hänen mielestään alun keskusteluosuus oli ollut tylsä ja vaikea.

Lapset osallistuivat tuokioon innokkaasti. Jokaisella lapsella oli mahdollisuus osallistua oman halunsa ja olonsa mukaan ja jokaisen lapsen luonteenpiirre ja tapa osallistua toimintaan oli havaittavissa keskusteluiden aikana. Kannustimme kaikkia lapsia osallistumaan ja annoimme tilaa erilaisille tavoille olla osallisena. Osa lapsista seurasi ja kuunteli keskustelua kauempaa ja kertoi omia kommenttejaan tutulle kasvattajalle. Yhdessä pelaaminen sujui lapsilla hyvin. Huolehdimme, että kaikki pääsivät vuorollaan valitsemaan ja pelaamaan pelejä.

5.4 Toinen tuokio – Opetuspelit tabletilla

Toisella ohjauksella tutustuttiin tablettien käyttöön pelaamalla erilaisia opetuspelejä. Tuokion tavoitteena oli opettaa lapsille ryhmätyö- ja tunnetaitoja sekä itsestään huolehtimisen tärkeyttä ihmisteeman pohjalta. Tuokiolla havainnoitiin lasten kykyä käyttää laitteita, sekä kerättiin tietoa siitä, miten pelit soveltuvat käyttöön oppimisen tueksi. Tuokioon osallistui kuusi lasta, sillä kolme lasta oli pois päiväkodista. Tähän tuokioon osallistui myös yksi lapsi, joka oli ollut pois edellisellä kerralla.

Tuokio aloitettiin tutulla ”Kerro kerro, ystävä oi, mikä on sun nimesi ja kuinka se soi” -lorulla. Tämän jälkeen jakauduttiin kolmeen ryhmään siten, että jokaisessa ryhmässä oli kaksi lasta sekä yksi opiskelija. Ryhmät siirtyivät tämän jälkeen pelipisteille, joita oli kolme. Jokaisella pelipisteellä oli oma aiheensa, josta ryhmäläiset kävivät keskustelua pelaamisen ohessa. Pelipisteet järjestettiin omissa huoneissaan ja pelaamiseen käytettiin tablettitietokoneita. Lapset viettivät jokaisella pelipisteellä noin 10 minuuttia, ja tämän jälkeen lapset ohjattiin seuraavalle pelipisteelle. Tuokio oli suunniteltu siten, että kaikki lapset pääsevät kokeilemaan kaikkia pelejä.

Yhdellä pisteellä pelattiin Hammaslääkäri-peliä. Hammaslääkäri-pelin yhteydessä keskusteltiin hygieniasta ja itsestään huolehtimisesta. Peli aloitetaan valitsemalla eläinhahmo hammaslääkäriin vastaanottohuoneesta klikkaamalla eläinhahmoa. Pelin ideana on auttaa eläinhahmoa puhdistamaan ja paikkaamaan hampaansa valitsemalla tarkoitukseen sopiva väline vaihtoehdoista. Peli toimi hyvänä visuaalisena tukikeinona keskustelulle. Lapset osasivat nimetä useita hampaiden hoidon kannalta tärkeitä asioita, kuten hampaiden peseminen aamuin illoin, ja purukumin tai ksylitolipastillin syöminen ruuan jälkeen. Osa lapsista mainitsi liian karkin syömisen olevan pahaksi hampaille. Lapset tiesivät myös hyvin, että jos hampaita ei hoida, voi hampaisiin tulla reikiä. Kuitenkin vain muutama lapsista kertoi, että oli käynyt itse joskus hammaslääkärissä.

Kuva 1. Hammaslääkäri-peli tabletilla.

Toisella pisteellä pelattiin Onnin Tunne tunne -peliä, jonka tavoitteena on tukea lasten tunnetaitoja. Pelissä voi valita pelin vaikeustason kolmesta vaihtoehdosta. Ensimmäisellä tasolla lapsille esitetään erilaisia kuvia Onnista ja lasten tulee tunnistaa, miltä kuvan Onnista tuntuu. Kuvissa on esimerkiksi itkevä tai naurava Onni. Toisella tasolla idea on sama mutta tunnistettavat tunteet muuttuvat haastavimmiksi kuten nolostumiseksi. Kolmannella tasolla kerrotaan joku tapahtuma, joka on käynyt Onnille ja lasten tulee pohtia, miltä Onnista mahtaa tuntua tämä tapahtuma. Tapahtumana on esimerkiksi kaverilta lainassa olleen lelun hajoaminen.

Pelaamisen ohella keskustelimme tunteista, jotka tulivat pelissä esille. Kävimme keskustelua esimerkiksi siitä, mistä lapsille on tullut paha mieli ja mikä auttaa pahaan mieleen. Keskustelimme myös monista muista tunteista kuten pelkäämisestä ja siitä, mikä tekee heidät iloisiksi. Pelasimme kaikkien kanssa kaikkia vaikeustasoja ja pelissä oli lapsille myös vieraampia tunteita. Selitin lapsille pelissä esiintyvät vieraammat tunteet, kuten nolostuminen, ja pohdimme sitten yhdessä, missä tilanteissa niitä tunteita voisi esiintyä.

Kuva 2. Onnin Tunne tunne -peli Fun Table -tabletillla.

Kolmannella pisteellä lapset saivat parin kanssa yhdessä valita Lola-panda-oppi-paketin peleistä mieleisensä pelin. Kaksi paria valitsivat Lolan ABC-juhlat, jossa lapset pääsevät koristelemaan juhlatilaa, kun ovat ensin harjoitelleet aakkosia eri tavoin yhdessä Lolan kanssa. Kirjaimia harjoitellaan muun muassa tunnistamaan äänteen perusteella. Yksi pareista valitsi pelin, jossa harjoitellaan numeroita ja lukuja. Siinä kysytään esimerkiksi: mikä on pienin numero, missä on eniten kolmioita tai mikä ei ole numero. Kaikki kolme paria valitsivat nopeasti yhdessä pelattavan pelin. Pelien edetessä pelin vaikeusaste nousee hiljalleen ja tukee näin lapsen oppimista. Pelaaminen ja vuorottelu onnistui hyvin kaikilta. Lapsille vaikuttavinta oli, että saivat itse valita, mitä pelaavat, ja oma valinta vaikutti lisäävän lasten intoa ja motivaatiota. Lasten pelatessa opiskelija keskittyi enemmän tekemään havaintoja heidän taidoistaan ja auttamaan tarvittaessa. Opiskelija esitti lapsille apukysymyksiä tukeakseen heidän pelaamistaan. Lapsilta

kysyttiin esimerkiksi: Mikä tämä kirjain on? Jos siinä on vähiten kuvioita, niin missä on eniten?

Kuva 3. Kuvia Lola-pandan ABC-juhlat ja Matikkajuna -peleistä.

Pelipisteiden jälkeen yksi opiskelijoista keräsi lapsilta palautteen yksitellen. Tällä välin muut lapset saivat pelata valitsemaansa pelejä kahden muun opiskelijan opastuksella. Kaikki kuusi tuokioon osallistunutta lasta vastasivat kyselylomakkeeseen. Lisäksi viisi tuokioon osallistunutta lasta halusi tällä kertaa myös tarkentaa yhtä tai useampaa vastaustaan, suullisella palautteella.

Pelien pelaaminen oli palautteen perusteella lapsien näkökulmasta mukavaa toimintaa. Viisi kuudesta tuokioon osallistuneesta lapsesta kertoi tuokion olleen mielestään erittäin mukava ja yksi piti tuokiota ihan mukavana. Kaksi lapsista tarkoitti palautettaan kertomalla, että pelit olivat olleet heidän mielestään hauskoja. Yksi lapsista mainitsi myös, että hänestä oli ollut hauskaa pelata peliä toisen lapsen kanssa.

Neljä lapsista kertoi oppineensa tuokion aikana paljon uusia asioita tai jotakin uutta. Kaksi lapsista perusteli vastauksensa sillä, että he olivat päässeet

kokeilemaan jotakin uutta peliä. Yksi lapsista tarkensi palautettaan kertomalla, että ei ollut aikaisemmin tiennyt, mitä hammaslääkärissä tehdään. Kaksi lapsista vastasi, ettei ollut oppinut tuokion aikana mitään uutta. Toinen näistä lapsista tarkensi vastaustaan sanomalla, että ei ole mielestään oppinut mitään, koska tuokion aikana vain pelattiin.

Puolet tuokioon osallistuneista lapsista arvioi, että tehtävät olivat olleet hyvin helppoja. Puolet vastasi, että osa tehtävistä oli helppoja ja osa vaikeita. Kukaan lapsista ei pitänyt kaikkia tehtäviä vaikeina.

Opiskelijoiden mielestä kuusi tuokioon osallistunutta lasta osallistui pelaamiseen aktiivisesti. Laitteiden käyttö vaikutti olevan lapsille tuttua. Lapset käyttivät tabletteja taitavasti ja tarvitsivat vain vähän ohjausta niiden käytössä. Myös suurin osa peleistä, joita tuokioiden aikana pelattiin, olivat lapsille entuudestaan tuttuja, joko kotoa tai päiväkodista. Hammaslääkäri-peli oli tässä asiassa poikkeus, sillä vain kaksi ryhmän lapsista oli pelanneet sitä aikaisemmin. Tästä huolimatta pelin pelaaminen sujui lapsilta hyvin ja he oppivat sen nopeasti. Opiskelijat auttoivat lapsia tarvittaessa. Lapsille pyrittiin kuitenkin antamaan myös tilaa kokeilla ja ratkaista mahdolliset ongelmat itse.

Lapset osallistuivat myös pelipisteillä keskustelemiseen pääosin aktiivisesti. Eri aiheista keskustelu tapahtui luontevasti pelaamisen lomasta, eikä keskusteleminen vaikuttanut häiritsevän itse toimintoa. Osa lapsista oli keskustelussa vetäytyneempiä kuin toiset. Tämä selittyy ainakin osittain heidän persooniensa eroavaisuuksilla ja sillä, miten lapset suhtautuvat itselleen uusiin ihmisiin. Pyrimme huomioimaan myös vetäytyneempien lasten tarpeet keskusteluissa. Lapsille esitettiin esimerkiksi kohdennettuja kysymyksiä, joihin he saattoivat vastata nyökkäämällä tai pudistamalla päätään. Tärkeää oli kuitenkin huomioida, ettei lapsia painostettu liikaa osallistumaan keskusteluun.

Arvioimme lasten yhdessä työskentelyn sujuneen hyvin. Autoimme lapsia jakamalla pelivuorot ja ohjaamalla keskustelua. Lapset noudattivat pääsääntöisesti opiskelijan ohjeita hyvin. He malttoivat antaa toisen lapsen kokeilla peliä ja odottaa omaa vuoroaan. Lapset myös seurasivat aktiivisesti toisen lapsen pelaamista

tämän pelivuorolla. Jotkut lapsista olivat omaa vuoroa odottaessaan hieman malttamattomampia ja tarvitsivat enemmän aikuisen läsnäoloa toiminnan ohjauksen tueksi. Jos lapsi yritti pelata peliä toisen lapsen pelivuorolla, muistutimme häntä pelivuoroista ja oman vuoron odottamisesta.

Opiskelijat arvioivat, että tuokion keskeisimmät tavoitteet saavutettiin. Opiskelijoiden havainnot tuokioiden ajalta olivat yhdenmukaisia toistensa kanssa. Opiskelijat arvioivat pelien soveltuvan hyvin opetuksen tukena käytettäväksi menetelmäksi. Lapset osasivat käyttää laitteita ja pelejä hyvin, joten näitä taitoja ei tarvinnut juurikaan harjoitella tuokion aikana. Sen sijaan tuokion aikana pystyttiin keskittymään pelien sisältöön ja aiheisiin, joita kyseinen peli käsitteli. Lasten ryhmätaitoja ei tämän tuokion aikana kuitenkaan päästy tarkastelemaan, koska osa ryhmän lapsista ei ollut paikalla. Tuokio päädyttiin toteuttamaan kolmessa ryhmässä siten, että lapset työskentelivät pareittain. Tähän ratkaisuun päädyttiin, koska opetuspelien havainnoinnin arvioitiin olevan tuokion tavoitteen kannalta oleellisemmassa roolissa, kun ryhmätyöskentelyn havainnoinnin. Näin jokaiseen pelituokioon voitiin varata hieman enemmän aikaa, kun oli alun perin suunniteltu.

5.5 Kolmas tuokio – Stop motion -videoiden tekeminen

Kolmannella ohjaukerralla teimme Stop motion -videot. Stop motion -videot tehtiin tabletilla Stop Motion Studio -sovelluksella. Ohjaukerran tavoitteina oli tukea kaveri- ja tunnetaitoja ja harjoitella videoiden tekoa. Tuokioon osallistui viisi lasta, sillä neljä lasta oli pois päiväkodista.

Tuokio aloitettiin tällä kertaa kahden opiskelijan johdolla, koska yksi ryhmän jäsenistä joutui hoitamaan työhön liittyvää tilannetta. Tuokio aloitettiin tutulla ”Kerro kerro, ystävä oi, mikä on sun nimesi ja kuinka se soi” -lorulla. Yhtä lapsista jännitti, sillä hänelle ennestään tuttu opiskelija ei päässyt heti aloitukseen mukaan. Jännityksen takia lapsi ei halunnut tulla mukaan loruun, joten opiskelijat rauhoittelivat lasta ja muistuttivat, että tuokioon saa osallistua halutessaan myös seuraamalla. Tilanne raukesi, kun lapselle tuttu opiskelija liittyi mukaan tuokioon lorun jälkeen.

Seuraavaksi kerroimme lapsille, että teemme Stop motion –videot tilanteista kavereiden kanssa, joissa voi tulla paha mieli. Tämän jälkeen teemme toiset videot, joissa ratkaisemme tilanteet. Kävimme lasten kanssa läpi, mitä tarvitsemme videoiden tekoa varten eli tabletit ja lelut, joita lapset haluavat käyttää näyttelijöinä. Kysyimme myös, ovatko lapset tehneet Stop motion -videoita aikaisemmin. Kukaan ryhmän lapsista ei ollut kokeillut videon tekoa aiemmin. Jaoimme lapset kahteen pienryhmään siten, että toiseen pienryhmään tuli kaksi lasta ja yksi opiskelija ja toiseen kolme lasta ja kaksi opiskelijaa. Molemmilla ryhmillä oli käytössään omat työtilat, jotta kaikilla olisi työrauha.

Pienryhmissä keskustelimme lasten kanssa, milloin heillä on tullut paha mieli kavereiden kanssa, ja mikä heitä on auttanut näissä tilanteissa. Pienryhmässä, jossa oli kolme lasta ja kaksi opiskelijaa, kaksi lapsista osallistui keskusteluun aktiivisesti. Molemmat kertoivat, että heillä on tullut paha mieli, kun joku on satuttanut tai ei ole ottanut leikkiin mukaan. Tämän jälkeen mietimme, mikä voisi auttaa näissä tilanteissa. Lopulta äänestimme, mistä tilanteesta teemme videot ja videoiden aiheiksi valikoituivat toisen satuttaminen ja anteeksi pyytäminen.

Lapset valitsivat näyttelijöiksi Barbit, ja suunnittelimme yhdessä, mitä videossa tapahtuisi. Lapset päättivät, että nuket ensin leikkivät yhdessä ja sitten toinen nukeista tönäisee toista. Tönäisty nukke kaatuu maahan ja alkaa itkemään. Toisessa osassa kolmas Barbi tulee kysymään kaatuneelta, mitä tapahtui ja auttaa kaverin ylös. Tämän jälkeen kolmas Barbi hakee tönäisseen Barbin, joka sitten pyytää kaatuneelta Barbilta anteeksi, kun oli tönäissyt tätä.

Suunnittelun jälkeen aloimme kuvaamaan videoita. Kaksi lapsista liikutti nukkeja yhdessä opiskelijan kanssa, ja yksi lapsista toimi kuvaajana toisen opiskelijan kanssa. Nukkeja liikuteltiin aina vähän kerrallaan eteenpäin ja kolmas lapsi otti muuttuneesta tilanteesta kuvan. Opiskelijat olivat lasten tukena nukkejen liikuttamisessa ja kuvaamisessa. Kuvaamisen jälkeen pohdimme yhdessä, mitä nuket sanovat ja nauhoitimme videoon äänet. Nukkeja siirtäneet lapset puhuivat äänet, ja tabletin käyttäjänä toimi sama lapsi kuin kuvaajana. Lapset saivat itse päättää, milloin lopputulos oli hyvä ja videot valmiita.

Kahden lapsen ryhmässä aloitettiin harjoitus keskustelemalla tilanteista, joissa joku saattaa pahoittaa mielensä. Lapset nostivat esille tilanteita, joissa eivät ole päässeet mukaan leikkiin tai joku on sanonut ilkeästi. Lopuksi ryhmäläiset päättivät, että he haluavat kuvata videon, jossa hahmo pahoittaa mielensä, kun toinen hahmo ei halua leikkiä tämän kanssa. Tilanne ratkeaisi sillä, että hahmon kaveri tulee lohduttamaan hahmoa ja tarjoutuu tälle leikkikaveriksi. Lapset saivat harjoituksen aikana liikutella hahmoja itse. Lapset saivat myös kumpikin osallistua kuvien ottamiseen ja äänen nauhoittamiseen. Kun video oli kuvattu, käytiin se vielä yhdessä läpi.

Videoiden valmistumisen jälkeen kokoontuimme kaikki yhdessä samaan huoneeseen, jossa olimme aloittaneet tuokion. Kysyimme lapsilta, haluavatko he näyttää videot toiselle ryhmälle ja molemmat ryhmät halusivat näyttää. Katsoimme ensin videot, joissa Barbi tönäisi toista ja pyysi tämän jälkeen anteeksi. Kävimme ryhmänä läpi, mitä tilanteessa tapahtui ja keskustelimme, saako toisia tönä. Kaikki olivat sitä mieltä, ettei saa. Tämän jälkeen katsoimme toisen ryhmän videot, joissa yksi lapsista jätettiin ulkopuolelle leikeistä ja kuinka toiset kaverit ottivat hänet mukaan leikkeihin. Pohdimme näiden videoiden jälkeen, miltä tuntuu, jos kaverit eivät ota mukaan leikkeihin ja tulimme siihen lopputulokseen, ettei ketään saa jättää leikeistä ulkopuolelle.

Videoiden katsomisen jälkeen yksi opiskelijoista keräsi lapsilta yksitellen palautteen erillisessä huoneessa. Tällä välin muut lapset saivat pelata valitsemiaan pelejä kahden muun opiskelijan opastuksella. Kaikki viisi tuokioon osallistunutta lasta vastasivat kyselylomakkeeseen, ja yksi lapsista halusi täydentää omaa vastausta suullisella palautteella.

Lapsilta kerätyn palautteen perusteella videoiden teko oli lapsista hauskaa. Kaikki viisi tuokioon osallistunutta lasta kertoivat, että tuokio oli heidän mielestään erittäin mukava. Yksi lapsista halusi lisätä, että videoiden teko oli kivaa. Kaikki viisi lasta kertoi oppineensa tuokion aikana paljon uusia asioita, sillä Stop motion -videoiden teko oli kaikille heistä uutta. Kolme tuokioon osallistunutta lasta arvioi, että tehtävät olivat olleet helppoja ja kaksi lasta arvioi, että osa tehtävistä oli helppoja ja osa vaikeita. Kukaan lapsista ei pitänyt kaikkia tehtäviä vaikeina.

Lapset osallistuivat opiskelijoiden mielestä yhteiseen keskusteluun ja videoiden tekoon aktiivisesti. Yksi lapsi oli alussa jännittynyt, mutta rentoutui videoiden tekemisen aikana. Huomioimme jännittyneen lapsen antamalla hänelle tilaa. Lapsi sai mahdollisuuden osallistua vähän sivummalta ja keksimme myös hänelle sopivan tavan osallistua videoiden tekoon.

Arvioimme lasten yhteistyön sujuneen hyvin tuokion aikana. Lapset ottivat työskentelyssä huomioon toistensa toiveet ja kaikki pääsivät osallistumaan. Opiskelijat auttoivat lapsia ideoinnissa ja ohjaamalla, miten Stop Motion Studio -sovellus toimii. Lapset tarvitsivat sovelluksen käytössä tukea, sillä se oli kaikille uusi sovellus. Opiskelijat auttoivat lapsia hahmojen liikuttamisessa ja äänten oikeisiin kohtiin nauhoittamisessa. Lapset kuuntelivat opiskelijoiden ohjeita hyvin.

Opiskelijat arvioivat, että tuokion tavoitteet saavutettiin hyvin. Videoiden teon aikana pohdimme tuokion tavoitteiden mukaisia asioita ja saimme niistä aikaan hyvää keskustelua. Stop motion -videot sopivat hyvin tunne- ja kaveritaitojen harjoitteluun, sillä videon teossa lapset pääsevät pohtimaan, miten kavereiden kanssa toimitaan, miltä erilaiset tilanteet tuntuvat ja, miten tilanteet voidaan ratkaista. Videoita tehdessä saa myös hyvää harjoitusta yhteistyössä toimimisesta ja toisten mielipiteiden huomioon ottamisesta. Tuokion toiminta oli lapsille mielekästä ja siinä oli sopivasti haastetta. Lapset halusivat aktiivisesti osallistua videoiden suunnitteluun, tekoon ja niistä keskustelemiseen. Tuokiolta oli pois useita lapsia, joten teimme vain kaksi ryhmää ja ryhmät työskentelivät yhtä aikaa, joten vuorottelua tableteilla ei tullut.

5.6 Neljäs tuokio – Valokuvat toiminnan ohjauksessa

Neljännellä kerralla tehtiin päiväkotiin kuvalliset ohjeet valokuvausta hyödyntäen. Tuokion tavoitteena oli lisätä lasten osallisuutta päiväkodin arjessa ja harjoitella valokuvaamista. Valokuvaamiseen käytimme tabletteja. Tuokiolla oli paikalla seitsemän lasta, sillä kaksi lasta oli pois päiväkodista.

Lapset vaikuttivat olevan innoissaan, kun tulimme taas pitämään tuokiota. Tuokio aloitettiin tutulla "Kerro kerro, ystävä oi, mikä on sun nimesi ja kuinka se soi" -lorulla. Lorun jälkeen kävimme yhdessä läpi, mitä teemme tällä kertaa. Kerroimme, että teemme ryhmissä kuvalliset ohjeet jostain päiväkodin ohjeista ja lapset saavat itse suunnitella ja ottaa kuvat ohjeita varten. Tällä kertaa lapsista huomasi, että vieraskoreus oli hävinnyt. Yhteisen keskustelun sekä ohjeiden kuuntelun aikana lapset olivat vähän levottomia. Tähän saattoi vaikuttaa myös se, että lapsia oli tällä kertaa useampia, kun kahdella edellisellä ohjauskerralla.

Keskustelimme ensin koko ryhmänä, minkälaisia ohjeita lapsilla on päiväkodissa. Kerroimme esimerkkinä käsienpesuohjeet, ja sen jälkeen lapset saivat pohtia, mitä heille tulee mieleen. Päädyimme siirtämään keskustelun pienryhmiin, sillä lasten tuntui olevan hankala keskittyä keskustelun seuraamiseen. Lapset esimerkiksi puhuivat toistensa vuoroilla ja eri aiheista, joten lapset jaettiin kolmeen pienryhmään tilanteen rauhoittamiseksi. Kahteen pienryhmään tuli kaksi lasta ja yhteen kolme lasta sekä jokaiseen pienryhmään tuli yksi opiskelija. Pienryhmät siirtyivät omiin huoneisiin pohtimaan, mistä he haluavat tehdä ohjeet. Opiskelijat auttoivat lapsia valitsemaan ohjeet, jotka lapset haluavat tehdä.

Yhdessä pienryhmässä pohdittiin käsienpesuohjeita ja sitä, miten ruokailussa kuuluu käyttäytyä. Toinen pienryhmän lapsista keskustelun lopuksi myös muisti, että sukkalukot pitää laittaa ennen ulkovaatteiden pukemista. Sukkalukot ovat ryhmän lasten käyttämä nimitys sille, kun sukat laitetaan housujen lahkeiden päälle estämään lahkeiden nouseminen puettaessa ulkovaatteet päälle. Näin nilkat pysyvät suojassa kylmältä ilmalta eivätkä palellu. Tämän jälkeen lapset saivat päättää, mistä ohjeista otamme kuvat. Tässä ryhmässä lapset halusivat ottaa kuvat käsien pesusta sekä sukkalukkojen laittamisesta. Toinen lapsista halusi toimia kuvaajana ja toinen halusi esiintyä kuvissa. Otimme valokuvat, joissa näkyi toisen lapsen kädet, kun hän alkoi pesemään käsiä, laittoi saippuaa, huuhteli kädet vedellä tämän jälkeen ja kuivasi kädet. Toisissa ohjeissa otimme kuvat, joissa toisessa kuvassa lapsella oli lahkeet normaalisti sukan päällä ja toisessa kuvassa lahkeet sukkien sisällä eli sukkalukossa. Opiskelija varmisti, ettei kuvissa näy lapsia tunnistettavasti. Kuvien ottaminen oli lapsille vähän hankalaa, sillä tabletti oli

niin iso, joten opiskelija auttoi tabletin pitämisessä. Lapset osallistuivat keskusteluun ja kuvaamiseen mielellään.

Toisessa pienryhmässä työskentely aloitettiin pohtimalla päiväkodin yhteisiä sääntöjä. Ryhmäläiset mainitsivat sääntöjä kuten, toisia ei saa lyödä, toisen kädestä ei saa ottaa, tavarat pitää käytön jälkeen laittaa paikoilleen, ja päiväuniaikaan pitää olla hiljaa. Ryhmäläiset päätyivät keskustelun tuloksena kuvaamaan toimintaohjeet, jonka aiheena oli omien vaatteiden laittaminen naulakkoon. Kuvat toteutettiin kahdessa osassa. Toisessa kuvassa näytettiin, miten vaatteita ei saa jättää lojumaan, ja toisessa kuvassa, miten vaatteet tulisi laittaa paikalleen. Molemmat lapset halusivat ottaa kuvan omasta naulakostaan. Kumpikin sai vuoron perään aluksi lavastaa tilanteen, jossa vaatteet on jätetty lattialle sekaisin. Lavastetusta tilanteesta otettiin kuva, ja tämän jälkeen vaatteet laitettiin siististi omille paikoilleen, ja otettiin uusi kuva. Kuvat otettiin siten, että aikuinen piteli tablettia, ja kumpikin lapsista otti vuorollaan kuvan painamalla näytöllä olevaa painiketta. Lapset osallistuivat aktiivisesti kuvien sommitteluun. Toinen lapsista halusi esimerkiksi, että naulakossa oleva pehmolelu näkyy kuvassa. Lapset maltoivat odottaa hyvin omaa vuoroaan ja auttoivat toisiaan laittamaan tavarat paikoilleen.

Kolmannessa pienryhmässä pohdinta aloitettiin miettimällä, millaisia sääntöjä ja ohjeita päiväkodissa on. Ensimmäisenä lapsille tuli mieleen pukemiseen ja vessaan liittyvät ohjeet. Ryhmän lapsilta tuli hyviä ideoita, mistä kuvan voisi ottaa. Lapset ottivat kuvasarjan käsienpesusta. Yksi lapsista ilmoittautui heti vapaaehtoiseksi käsien pesijäksi, ja toinen lapsi toimi kuvaajana. Kolmas lapsi seurasi vierestä ja muistutti, että kaikki vaiheet käsien pesussa tulee tehtyä; käsien kasteleminen, saippuan ottaminen ja käsien huuhteleminen ja kuivaaminen. Ryhmän lapset ottivat lisäksi kuvia vessanpöntöstä, pesupaikasta, pastillirasioista ja pelikaapista, koska he kokivat ne tärkeiksi asioiksi. Lapset kertoivat pesupaikan olevan tärkeä, jos esimerkiksi täytyy pestä pylly kakkaamisen jälkeen tai on käynyt pissa- tai kakkavahinko. Kuvien ottamisessa opiskelija auttoi lapsia tukemalla tablettia, koska tabletti oli lasten käteen iso, ja valokuvaa ottaessa tabletti oli vaikeaa pitää vakaana.

Kuva 4 ja kuva 5. Lasten ottamista kuvista tehdyt ohjeet sukkalukkojen ja tavaroiden paikoilleen laittamiseen.

Kuva 6. Lasten ottamista kuvista tehty ohje käsienspesuun.

Kuvien ottamisen jälkeen katsoimme pienryhmien ottamat kuvat yhdessä läpi ja keskustelimme kuvien sisällöistä. Tässä jouduimme muistuttamaan lapsia keskittymään ja kuuntelemaan, mitä muilla on näytettävänä, sillä lapset olisivat jo halunneet päästä pelaamaan tableteilla.

Tämän jälkeen yksi opiskelija keräsi palautteen lapsilta rauhallisessa tilassa. Tällä välin lapset saivat pelata valitsemiaan pelejä. Palautteenkeruun yhteydessä lapset saivat esittää toiveita viimeistä tuokiota varten.

Palautteen perusteella lasten kokemukset tuokion sisällöstä vaihtelivat. Kolmen lapsen mielestä tuokio oli tosi mukava ja kolmen mielestä ihan mukava. Yhden mielestä tuokio ei ollut ollenkaan mukava. Kuusi lapsista tarkensi vastaustaan. Kahden lapsen mielestä valokuvaus oli tosi mukavaa ja kivaa, yhden mielestä vaatteiden levittäminen lattialle eli kuvien valmistelu oli hauskinta, ja kahden mielestä oli kivointa pelata tuokion lopuksi. Yhden mielestä valokuvaaminen oli ihan tylsää.

Viisi lasta seitsemästä kertoi oppineensa tuokiolla uusia asioita, kaksi heistä oppi paljon uutta, ja kolme jotain uutta. Kaksi lapsista tarkensi, että valokuvien ottaminen oli uutta ja kaksi lisäsi, että he oppivat, että pitää käyttäytyä hyvin. Tätä toinen heistä tarkensi, että ei saa satuttaa, ei saa viedä kädestä ja ei saa töniä. Kaksi lapsista vastasi, etteivät he oppineet mitään uutta.

Kuuden lapsen mielestä tuokion tehtävät olivat helppoja. Yksi tarkensi vielä, että valokuvaaminen oli helppo nakki. Yhden mielestä tehtävät olivat vaikeita ja hän täydensi, että valokuvaaminen oli vaikeaa, sillä tabletti oli niin iso.

Palautteen keräämisen yhteydessä opiskelija kysyi lasten toiveita viimeistä tuokiota varten. Kuusi lapsista toivoi, että pelaisimme tableteilla. Lapset halusivat pelata aikaisemmalta pelikerralta tuttuja Hammaslääkäri-peliä ja Onni-peliä, jossa voi esimerkiksi harjoitella tunteita ja piirtää. Näiden lisäksi toivottiin jalkapallopelejä ja Stop motion -videoiden tekoa.

Opiskelijat arvioivat, että tuokion tavoitteet saavutettiin. Saimme toteutettua lasten valitsemista ohjeista kuvalliset ohjeet päiväkodin seinälle. Lapset saivat itse valita ohjeet, joista kuvat otettiin sekä suunnitella ja ottaa kuvat opiskelijan avustuksella. Kuvat jäävät päiväkodin seinälle ja ne on toteutettu yhteistyössä lasten kanssa. Toiminnassa lapset pääsivät harjoittelemaan valokuvaamista. Yksi lapsista koki tabletilla valokuvaamisen hankalaksi ja tästä tuli mieleen, että kuvien ottamisen voisi toteuttaa myös älypuhelimella, jolloin laite olisi lasten helpompi käsitellä. Suurin osa lapsista innostui tuokion toiminnasta ja toiminta oli lapsille mielekästä. Lapset tarvitsivat tukea ohjeiden pohdinnassa ja valitsemisessa sekä

valokuvien ottamisessa, sillä tabletti oli iso lasten käsiteltäväksi. Yhteistyö lapsilla sujui hyvin ja kaikki pääsivät osallistumaan aktiivisesti.

5.7 Viides tuokio – Lasten toiveet

Viidennen tuokion tavoitteena oli tukea erityisesti lasten osallisuutta. Lapsia oli paikalla kahdeksan, sillä yksi lapsi oli pois päiväkodista.

Viidennes tuokio aloitettiin tutulla “Kerro kerro, ystävä oi, mikä on sun nimesi ja kuinka se soi” -lorulla. Tämän jälkeen muistelimme lasten kanssa, mitä kaikkea olemme tehneet edellisten tuokioiden aikana. Lapset muistivat hyvin, että olimme pelanneet, tehneet videoita ja valokuvanneet. Olimme luvanneet lapsille, että he saavat vaikuttaa erityisen paljon siihen, mitä teemme viimeisellä tuokiolla.

Yhteisen aloituksen jälkeen lapset jaettiin pienryhmiin heidän toiveidensa pohjalta. Kolme lasta halusi tehdä Stop motion -videon. Yksi näistä kolmesta lapsesta ei ollut ollut paikalla aikaisemmalla kerralla, kun tehtiin videoita, joten opiskelija oli lasten tukena ja neuvoi, miten Stop Motion -sovellus toimii.

Kaksi lasta halusi pelata Hammaslääkäri-peliä ja kaksi lasta heidän lempipelikseen tullutta Möllit -peliä. Yksi lapsi olisi halunnut pelata Lola-panda-peliä, mutta se ei toiminut laitteella, jolla hän oli pelaamassa. Hän valitsi itselleen muun mieleisen pelin ja pelasi sitä mielellään yhden opiskelijoista kanssa. Hän pääsi toteuttamaan toiveensa Lola-pandan pelaamisesta myöhemmin toisella laitteella. Näiden pelien lisäksi lapset halusivat pelata tabletilla palapelejä ja Lipa Knight -peliä, jossa lapsi saa harjoitella ongelmanratkaisua rakentamalla siltoja, joita ritari voi ylittää päästäkseen prinsessan luo.

Kuva 7. Esimerkkikuvia lasten toiveista viimeisellä kerralla.

Kuva 8. Esimerkkikuvia lasten toiveista viimeisellä kerralla.

Kaikki kahdeksan lasta halusivat antaa palautetta mutta yksi lapsista ei halunnut vastata lomakkeen viimeiseen kysymykseen, joten se jätettiin tyhjäksi. Lapsilta kysyttiin tällä kertaa myös lopuksi, mikä heille oli jäänyt parhaiten mieleen

tuokioista. Seitsemän lasta halusi tarkentaa jotakin vastaustaan, tai antaa muuta suullista palautetta.

Viisi lasta kertoi tuokion olleen heidän mielestään erittäin mukava ja kaksi arvioi sen olleen ihan mukava. Lapset tarkensivat palautettaan kertomalla, että heistä pelaaminen oli ollut kivaa. Heistä oli ollut myös hauskaa saada itse päättää, mitä haluaa tuokion aikana tehdä. Yksi lapsista kertoi, että hänestä oli ollut kivaa seurata toisten lasten tekemisiä sivusta. Yksi lapsi arvioi, että tuokio ei hänen mielestään ollut mukava. Syyksi hän kertoi, että häntä jäi harmittamaan, ettei hän ollut ehtinyt pelaamaan jotain haluamaansa peliä.

Kaksi lapsista vastasi oppineensa tuokion aikana paljon uusia asioita ja kaksi lasta kertoi oppineensa jotain uutta. Kaksi lapsista tarkensi palautettaan kertomalla, että oli päässyt kokeilemaan Stop motion -videon tekoa ensimmäistä kertaa. Neljä lapsista arvioi tuokion tehtävät helpoiksi ja kahden mielestä osa tehtävistä oli ollut helppoja ja osa vaikeita. Kaksi lasta tarkensi palautettaan kertomalla, että jokin peli tai kohta pelistä oli ollut vaikea. Yksi lapsista kertoi, että hänen oli ollut vaikea ymmärtää, miksi yksi peleistä ei ollut toiminut Fun Tablella.

Yksi lapsista kertoi, että tuokioista parhaiten oli jäänyt mieleen ystävä oi- loru. Yhdessä loruilu oli ollut hänestä mukavaa. Yksi lapsista kertoi, että Stop motion -videoiden teko oli hänen mielestään ollut parasta tuokioissa. Kaksi lapsista kertoi, että pelien pelaaminen oli ollut kivointa.

Opiskelijat arvioivat, että tuokion päätavoite saavutettiin. Lasten osallisuuden tukeminen onnistui hyvin ja lapset olivat tyytyväisiä. Tuokioin aikana havainnoitiin, että lapset osasivat käyttää laitteita hyvin, ja lasten yhteistyö sujui hyvin. Lapset osasivat vuorotella, odottaa omaa vuoroa ja auttaa ja neuvoa toisiaan pelien pelaamisessa ja Stop motion -videoiden teossa.

Yksi Taikahelmen varhaiskasvattaja antoi meille palautetta järjestytyistä tuokioista. Varhaiskasvattaja ei ollut mukana tuokioilla vaan hän seurasi oman työnsä ohella työskentelyämme useammalla kerralla. Varhaiskasvattajan mielestä tuokiot sulautuivat hyvin osaksi päiväkodin arkea, koska olimme huomioineet ja

muovanneet toimintaamme ryhmän teemaan ja aiheeseen liittyväksi. Hänen mukaansa lapsista huomasin, että he tykkäsivät tuokioista ja tuokioiden sisällöt jäivät elämään päiväkodin arkeen. Varhaiskasvattaja oli havainnoinut, että toiminnallisten tuokioiden jälkeen lapset leikkivät tuokioilla käsiteltyjä ja tehtyjä asioita. Lapset esimerkiksi näyttelivät tehdyt videot ja keksivät itse vielä lisää uusia tilanteita, joita videoilla olisi voitu esittää. Tuokiot olivat hyvin suunniteltu ja tuokiolla näkyi kaikkien kolmen opiskelijan tasavertainen työskentely. Hän piti hyvänä, että lapsille annettiin mahdollisuus osallistua omilla ehdoillaan tuokioihin. Hän kokee myös videon hyväksi, koska se jää elämään päiväkodin YouTube-kanavalle, josta se näkyy myös perheille.

6 VIDEO MEDIAKASVATUKSESTA

6.1 Videon rakentamisen periaatteita

Video on kätevä opetuksen väline, jonka avulla asioita voidaan havainnollistaa katsojalle mielenkiintoisella tavalla. Videon suunnittelu aloitetaan tekemällä käsikirjoitus, johon kirjoitetaan videon sisältö ja kulku. Käsikirjoituksen teossa on tärkeää pohtia, mitkä ovat videon tavoitteet. Videon avulla voidaan pyrkiä esimerkiksi tarjoamaan katsojalle tietoa, tai vaikuttamaan katsojan asenteisiin. Lisäksi videon käsikirjoitusta tehdessä tulisi miettiä, mitä sen kohdeyleisö tietää aiheesta jo valmiiksi. (Mediamaisteri, 2020.)

Video kannattaa pitää sopivan lyhyenä, sillä, mitä lyhyempi video on kyseessä, sitä todennäköisemmin katsoja katsoo sen loppuun asti (Mediamaisteri, 2020). Videolla puhuessa on hyvä käyttää keskustelevaa tyyliä luennoinnin sijaan. Katsoja sitoutuu paremmin videon katsomiseen, kun videolla on vuorovaikutteisia elementtejä. Katsojalle voi esimerkiksi esittää kysymyksiä aktiivisen oppimisen tueksi, jolloin katsoja jaksaa seurata videota aktiivisemmin. (Brame, 2015.)

Videon ei kannata laittaa liikaa tekstiä vaan ainoastaan korostaa tärkeimpiä asioita. Lyhyet merkinnät auttavat hahmottamaan, mistä videossa puhutaan ja mitkä asiat ovat videolla erityisen tärkeitä. Puheen tukena on hyvä käyttää erilaisia tehosteita, kuten kuvia ja animaatioita, jotka täydentävät puhetta. Videoon ei kuitenkaan tule laittaa tarpeettomia asioita, sillä videon tulee olla ulkoasultaan selkeä, yksinkertainen ja yhteneväinen. (Brame, 2015.)

6.2 Videon suunnittelu

Idea videon kuvaamiseen syntyi ryhmämme pohtiessa, miten opinnäytetyössä toteutettujen tuokioiden sisältö olisi mahdollista juurruttaa päiväkodin arkeen. Ryhmämme halusi tuottaa päiväkodin henkilökunnalle suunnatun oppaan, jossa käsitellään erilaisia menetelmiä, joiden avulla lasten mediataitoja voidaan

harjoittaa. Päiväkodilla oli jo valmiiksi käytettävissään kirjallisia materiaaleja ja ohjeita, joissa aihetta käsitellään, joten tekstimuotoisen oppaan tuottaminen ei tuntunut järkevältä ratkaisulta. Ryhmämme halusi tuottaa jotakin sellaista, mitä päiväkodilla ei vielä ennestään ollut käytettävissään ja johon voi helposti perehtyä.

Videon kuvaamiseen päädyttiin, koska arvelimme videon olevan katsoja kannalta innostava ja helposti sen kohderyhmän tavoitettavissa. Videon kuvaaminen tuntui myös opinnäytetyön aiheen kannalta sopivalta menetelmältä. Taikahelmellä on oma YouTube-kanava, johon päiväkodin henkilökunta tuottaa materiaalia. Päätimme hyödyntää tätä valmista kanavaa videon julkaisualustana. YouTube-kanava on osa päiväkodin arkea ja henkilökunnalle tuttu työkalu, joten sen käyttö tuntui perustellulta ratkaisulta.

Videon käsikirjoitus aloitettiin pohtimalla, mitkä ovat videon keskeiset sisällöt. Videon kohderyhmäksi määriteltiin ammattikasvattajat ja vielä tarkemmin Pilke päiväkodin varhaiskasvattajat. Arvelimme kohderyhmän olevan hyvin tietoisia mediakasvatuksen roolista varhaiskasvatuksessa ja siihen liittyvistä varhaiskasvatussuunnitelman linjauksista. Tästä syystä päädyimme jättämään teorian tiedon roolin videolla lyhyeksi. Videon keskeiseksi sisällöksi nousivat erilaiset menetelmät ja sivustot, joita kasvattajat voivat työssään hyödyntää. Videon tavoite on herättää katsojan mielenkiinto aihetta kohtaan ja tarjota inspiraatiota lasten mediakasvatukseen.

Videon teossa otettiin huomioon päiväkodin varhaiskasvattajien toiveet. Videon toivottiin olevan lyhyt ja ytimekäs, jotta sen katsomiseen ei kuluisi suurta osaa työajasta. Lisäksi videon toivottiin sisältävän konkreettisia ohjeita ja menetelmiä, miten mediakasvatusta voidaan toteuttaa varhaiskasvatuksessa. Rajasimme videon kestoksi enintään kymmenen minuuttia. Halusimme pitää videon lyhyehkönä, jotta mahdollisimman moni ehtisi katsoa sen. Videon pituudella oli suuri rooli videon käsikirjoitusprosessin kannalta. Aiheeseen liittyvää materiaalia ja tietoa on tarjolla paljon, joten jouduimme rajaamaan videon sisältöä tarkoin pitääksimme videon keston asettamiemme rajojen sisällä.

Videolla sisältö on linjassa toteutettujen tuokioiden sisältöjen kanssa. Videolla esitellään ja demonstroidaan samoja menetelmiä, joita tuokioiden aikana käytettiin. Tähän ratkaisuun päädyttiin siksi, että halusimme esitellä videolla sellaisia menetelmiä, joista meillä oli käytännön kokemusta lapsiryhmässä. Videon kolme päälukua ovat Stop motion -videon kuvaus, toiminnanohjauskuvien tuottaminen ja verkkosivut ja pelit.

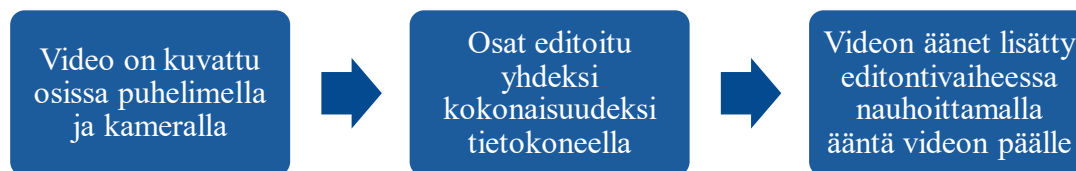
Videon ensimmäinen versio on tehty opinnäytetyön suunnitelman yhteydessä. Tämän jälkeen käsikirjoitusta on muokattu ja tarkennettu prosessin edetessä (liite 3). Videon rakennetta ja teoriaosuutta koskevat linjaukset on tehty ryhmän tapaamisessa 9. marraskuuta. Tapaamisessa valmisteltiin videon käsikirjoitus, ideoitiin ja jaettiin opiskelijoille omat vuorosanat. Myös menetelmiä koskeva sisältö ideoitiin pääasiassa tuolla tapaamiskerralla. Tämän jälkeen sitä on täydennetty tarvittaessa kunkin toiminnallisen tuokion jälkeen, opiskelijoiden havaintojen mukaan.

Suunnittelussa otettiin huomioon videon kuvauksen mahdolliset riskit. Suurimpina riskeinä esille nousivat materiaalien tuhoutuminen, laitteiden hajoaminen ja tai häiriöt laitteissa. Riskit pyrittiin minimoimaan siten, että yksi ryhmän jäsenistä oli vastuussa materiaalien säilyttämisestä. Materiaaleista otettiin kopiot, siltä varalta, että jokin tiedostoista tuhoutuu tai ei toimisi. Lisäksi riskit huomioitiin aikataulussa. Aikataulu oli lähtökohtaisesti melko tiukka, joten päädyimme toteuttamaan videon kuvauksen erillisissä osissa, samanaikaisesti opinnäytetyön toiminnallisen osuuden kanssa. Tähän ratkaisuun päädyttiin siltä varalta, että ryhmäläiset joutuvat kuvaamaan jonkun osion videosta uudestaan.

6.3 Videon toteutus ja valmiin videon sisältö

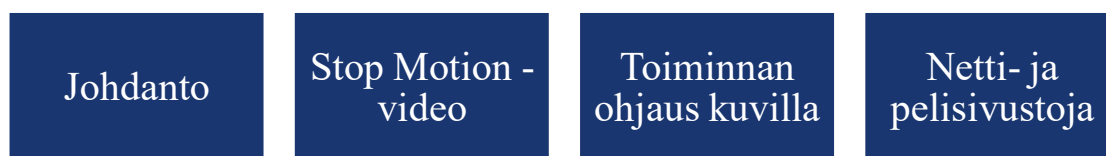
Video koostuu useilla eri menetelmillä kuvatuista materiaaleista. Videolla nähdään näyttökuvaa, Stop Motion -videota ja videokuvaa. Videon materiaalien kuvaamiseen on käytetty opiskelijan henkilökohtaista kameraa ja kännykkää. Video on kuvattu osissa, jotka on jälkikäteen editoitu yhdeksi kokonaisuudeksi opiskelijan tietokoneella. Videon äänet on lisätty siihen editointivaiheessa nauhoittamalla ääntä videon päälle. Tähän ratkaisuun päädyttiin siksi, että opiskelijoiden oli

mahdollista päivittää ja muokata käsikirjoitusta prosessin eri vaiheissa. Videon rakentaminen erillisistä osista tuntui myös ajankäytön kannalta järkevältä ratkaisulta. Näin videon editointia on voitu työstää vähitellen prosessin edetessä.

Kuvio 2. Videon toteutus

Opiskelijoiden henkilökohtaiset taidot ja mielenkiinnon kohteet otettiin huomioon videon työnjaossa. Yksi opiskelijoista oli vastuussa materiaalien säilytyksestä ja editoinnista. Kaikki ryhmän jäsenet osallistuivat videon käsikirjoituksen tekoon, sekä materiaalien tuottamiseen. Videolla ei ole erillistä kuvaajaa, vaan ryhmän jäsenet vastasivat siitä yhdessä. Lisäksi kaikki ryhmän jäsenet esiintyvät videolla.

Kuvio 3. Valmiin videon sisältö

Valmiissa videossa kerrotaan aluksi teoriaa mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Tämän jälkeen esitellään ensimmäisenä menetelmänä Stop motion -video. Stop motion -videon kuvausta koskevan osion materiaalit on kuvattu ennen toiminnallista tuokiota, jossa sitä käytettiin lasten kanssa. Videolla tämä osio on heti ensimmäisenä. Videolla demonstroidaan sovelluksen käyttöä vaihe kerrallaan. Samalla selostetaan, mitä missäkin vaiheessa tehdään. Videota kuvattaessa opiskelijat pääsivät myös harjoittelemaan Stop motion -sovelluksen käyttöä ennen toiminnallista tuokiota. Opiskelijat kuvasivat kuvausten yhdessä oman Stop motion -videon, joka oli tarkoitus liittää valmiiseen videoon. Video kuitenkin tuhoutui toiselle laitteelle siirron yhteydessä. Valmiilla videolla nähdään sen sijaan yhden opiskelijan kuvaama korvaava Stop motion -video. Tuokioiden aikana

lasten kuvaamia Stop motion -videoita emme ottaneet mukaan videolle, sillä lasten kuvaamissa videoissa kuuluu lasten äänet sekä he näkyvät videolla osittain.

Toisena menetelmänä esitellään toiminnanohjaus kuvia hyödyntäen. Toiminnanohjauskuvien tuottamista käsittelevässä osiossa nähdään videokuvaa valmiista, netistä löytyvistä toiminnanohjauskuvista, sekä ohjaajien valokuvaamalla tuottamista toiminnanohjauskuvista. Videoon lisättiin myös kuvamateriaalia toiminnallisen tuokion aikana päiväkodin lasten kanssa tuotetuista kuvallisista ohjeista. Päädyimme tähän ratkaisuun, koska mielestämme se auttoi havainnollistamaan ja selkeyttämään, miten toiminnanohjauskuvia voidaan tuottaa kunkin päiväkodin ja ryhmän tarpeisiin. Lapset eivät itse näy kuvissa tunnistettavasti, joten kuvien näyttäminen videolla ei vaaranna työmme eettisyyttä tai lasten yksityisyyttä. Lapсилta on kysytty lupa kuvien näyttämiseen videolla.

Viimeisenä menetelmänä videossa esitellään varhaiskasvatusikäisille lapsille sopivia netti- ja pelisivuja. Tämä osio kuvattiin videosta ensimmäisenä. Sivustoihin tutustuminen aloitettiin jo opinnäytetyön varhaisessa vaiheessa, tuokioiden sisältöjä suunniteltaessa. Tämä aihe oli ryhmämme mielestä kaikista vaikein rajata, koska materiaalia on tarjolla paljon. Videolle päätyi lopulta kuuden erilaisen sivuston esittely. Valikoimme sivustot siten, että niiden avulla voitaisiin mahdollisimman monipuolisesti esitellä lapsille suunnattua mediasisältöä katsojalle. Lola-panda-pelit ja Onnin Tunne tunne -peli olivat molemmat myös osana toista toiminnallista tuokiota. Video on kuvattu näytönkaappausohjelmalla, jonka avulla voidaan tallentaa tietokoneen näytön tapahtumia videomuotoon. Valmiissa videossa tämä osio päädyttiin siirtämään menetelmistä viimeiseksi. Tähän ratkaisuun päädyttiin, koska tässä osuudessa katsojalle tarjotaan linkkejä toisille sivustoille. Katsoja saattaa tämän seurauksena siirtyä toiselle nettisivulle, jolloin videon katsominen voi jäädä kesken.

Lopuksi videolla esitellään vielä muutama sivusto, josta katsoja voi halutessaan etsiä lisätietoa mediakasvatuksesta. Sivustoiksi valikoituivat Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisu mediatehtäviä varhaiskasvatukseen ja Mediakasvatusseuran julkaisu 100 ideaa mediakasvatukseen. Valitsimme nämä sivut videolle, koska olimme itse perehtyneet niihin tuokioita ideoidessamme ja koimme niistä

olleen meille hyötyä. Sivuilta löytyy monipuolisesti sekä teorian tietoa että käytännön harjoituksia. Molemmat julkaisut olivat myös ajankohtaisia.

YouTube-videoon lisätään yleensä myös kirjallinen kuvaus, joka kertoo videon sisällöstä. Videon kuvauksessa kerromme videon olevan osa opinnäytetyöprojektia ja avaamme hieman videon tavoitteita ja taustoja (liite 5.). Videon kuvaukseen lisätään myös linkit kaikille videossa mainituille nettisivuille, jotta katsojan on helppo löytää sivustot. Videon sisällön on tarkastanut päiväkodin johtaja ja saimme häneltä luvan julkaista videon. Valmis video julkaistiin päiväkodin YouTube-kanavalla opinnäytetyön julkaisuseminaarin jälkeen.

6.4 Itsearviointi ja päiväkodin varhaiskasvattajien palaute videosta

Ryhmämme on videon lopputulokseen tyytyväinen. Videon kokonaiskestoksi tuli lopulta 7 minuuttia ja 33 sekuntia, joten sen pituus pysyi ryhmän asettamien raa-
mien sisäpuolella. Aikarajoituksen vuoksi, aiheet, joita videolla käsitellään, ehditään kuitenkin käymään läpi lähinnä pääpiirteissään. Tästä syystä videolle on lisätty tieto siitä, mistä katsoja löytää halutessaan lisää tietoa aiheesta. Videon sisällössä on kuitenkin pyritty vastaamaan nimenomaan päiväkodin henkilökunnan tarpeisiin ja toiveisiin. Päiväkodin henkilöstön toiveena oli saada helposti ja nopeasti ideoita siihen, kuinka mediakasvatusta voi toteuttaa arjessa päiväkodin arjessa. Tästä näkökulmasta rajaus on mielestämme onnistunut. Videoon on saatu mahtumaan runsaasti tietoa, sen keston nähden. Videon tavoitteena oli herättää katsojan mielenkiinto aihetta kohtaan ja tarjota inspiraatiota lasten mediakasvatukseen. Mielestämme videon rajaus tuntui perustellulta myös tästä näkökulmasta.

Videon tekemisessä suurimpana haasteena oli se, että videon tuottaminen oli ryhmäläisille melko tuntematon menetelmä. Ryhmäläisillä oli jonkun verran kokemusta kuvaamisesta ja editoinnista harrastuspohjalta. Päädyimme tähän menetelmään, sillä video vastasi yhteistyötahon toiveita, ja halusimme myös itse oppia videon tuottamisesta lisää. Tavoitteenamme ei ollut näistä lähtökohdista tuottaa ammattitasoista videota. Sen sijaan painotimme videon monipuolista visuaalista

ilmettä ja asiasisältöä. Videon tavoitteena oli herättää katsojan mielenkiinto ja rohkaista tätä kokeilemaan erilaisia medialaitteita ja työskentelymenetelmiä. Tuottamamme video on mielestämme hyvin linjassa tämän tavoitteen kanssa.

Valmis video esiteltiin kaikille opinnäytetyöprosessin aikana Taikahelmessä työskennelle varhaiskasvattajille. Opinnäytetyöprosessin aikana päiväkodissa työskenteli neljä varhaiskasvattajaa, joista yksi oli opinnäytetyöryhmämme jäsen. Palautteenantoon osallistuivat muut kolme varhaiskasvattajaa. Video näytettiin Taikahelmen kolmelle varhaiskasvattajille päiväkodin iltapalaverissa marrakuussa 2020. Keräsimme päiväkodin varhaiskasvattajilta videosta palautteen SurveyMonkey-sovelluksella, digitaalisella palautelomakkeella. Valitsimme SurveyMonkey-sovelluksen palautteenantoa varten, jotta palautteen pystyi antamaan anonymiminä. Palautelomakkeessa oli viisi kysymystä (liite 6).

Videosta antoi palautetta kaikki kolme Taikahelmen varhaiskasvattajaa. Palautteen perusteella video koettiin miellyttäväksi, hyödylliseksi ja hyväksi. Video oli varhaiskasvattajien mielestä hyvin kuvattu ja rakennettu sekä selkeä ja informatiivinen. Videon puheäänistä tykättiin, ja koettiin, että videon värimaailma on miellyttävä, ihana, positiivinen ja eläväinen. Palautteen perusteella videota pidettiin ytimekkäänä, lyhyenä sekä tiiviinä, joka oli sekä positiivinen että kehitettävä asia, sillä videota olisi varhaiskasvattajien mielestä jaksanut katsoa pidempäänkin, vaikka videossa oli esimerkkejä kattavasti jo nyt.

Kehitettävänä ideana esitettiin myös valikon näyttäminen palveluita esitellessä, koska tämän koettaisiin parantavan palvelun hahmottamista ja sisäistämistä sekä muistamista myöhempää käyttöä varten. Yhdessä palautteessa ehdotettiin, että otsikkosivu olisi voinut olla kauniimpi.

Videossa esitetyt esimerkit koettiin hyödyllisiksi ja joitakin niistä oli jo osalla palautteenantajista käytössä. Osalle vastaajista video laajensi käsitystä mediakasvatuksesta, sillä he eivät kokeneet omaa osaamistaan riittäväksi eivätkä tienneet, kuinka mediakasvatusta voisi toteuttaa lasten kanssa. Videossa olleiden esimerkki sivustojen uskottiin antavan vinkkejä mediakasvatukseen myös 1–3-vuotiaiden lasten kanssa. Kaikille palautteenantajille video ei muuttanut käsitystä

mediakasvatuksesta, koska sen on jo koettu muuttuvan työskennellessä varhaiskasvatuksessa. Tästä huolimatta videon uskottiin lisäävän mielenkiintoa niiden varhaiskasvattajien keskuudessa, jotka eivät vielä työssään käytä medialaitteita. Palveluiden määrä nostettiin palautteessa esille. Yleisesti mediakasvatus herättää mielenkiintoa ja siitä halutaan oppia lisää, sillä sitä pidetään tärkeänä aiheena opettaa lapsille.

Henkilökunnan palautteen perusteella video on onnistunut ja se vastaa tarkoitustaan lyhyenä informaationa koskien mediakasvatusta. Video on helposti lähestyttävissä ja se herättää positiivisia ajatuksia siitä, kuinka mediakasvatusta voidaan käyttää osana lasten oppimista varhaiskasvatuksessa.

7 POHDINTA

7.1 Eettisyyden ja luotettavuuden näkökulmia

Olemme olleet opinnäytetyön aiheesta ja prosessista avoimia lapsille, heidän huoltajillensa ja päiväkodin varhaiskasvattajille. Tiedotimme lasten huoltajia ajoissa toimintatuokioista ja niiden sisällöistä. Dokumentoimme toiminnallista osuutta päiväkodin Instagram-tilille, josta kaikki voivat katsoa, mitä olemme tuokioilla tehneet. Viestimme tuokioista avoimesti myös heille, jotka eivät käytä Instagramia. Kun opinnäytetyö on valmis, toimitamme sen luettavaksi Pilke Taika-helmeen. Tavoitteenamme on, että opinnäytetyötä hyödynnetään myös Pilkkeen muissa päiväkodeissa. Tiedotus opinnäytetyöstä ja videosta hoidetaan sisäisiä viestintäkanavia hyödyntäen.

Päiväkodin johtajan kanssa on tehty työelämäyhteistyösopimus. Hänen kanssaan on sovittu siitä, että päiväkodin nimi saa näkyä opinnäytetyössä. Ehtona tälle oli, että huomioimme salassapitovelvollisuuden ja kunnioitamme lasten anonymiteettiä. Ennen tuokioiden pitämistä kysyimme lasten huoltajilta kirjallisesti luvan (liite 1), saako heidän lapsensa osallistua järjestämiimme tuokioihin ja saavatko he näkyä ei tunnistettavasti otetuissa kuvissa. Kaikki huoltajat, joilta kysyimme, antoivat suostumuksensa lapsen osallistumiseen ja kuvissa näkymiseen. Toimme esille, että osallistuminen on vapaaehtoista. Varmistimme myös lapsilta, haluavatko he osallistua tuokioihin ja saako heidän tuokioilla tekemiään videoita tai kuvia näyttää muille lapsille.

Opinnäytetyön suunnittelussa olemme ottaneet huomioon lasten yksilölliset tarpeet ja mielenkiinnonkohteet, sekä yhteistyökumppanimme toiveet ja ehdotukset. Perehdyimme myös tietosuojalakiin ja otimme sen huomioon työn suunnittelussa eettisyyden näkökulmasta. Yhtenä opinnäytetyön keskeisenä menetelmänä käytimme kuvaamista. Valokuva, josta henkilö voidaan tunnistaa, on henkilötieto ja näin ollen se kuuluu tietosuojalain piiriin, kuten muutkin henkilöä tai tämän elinympäristöään kuvaavat merkinnät (Finlex, 2016). Tästä syystä päädyimme

rajaamaan kuvien ja videoiden aiheet siten, että lapset eivät ole niiden perusteella tunnistettavissa. Näin varmistettiin tuokioihin osallistuneiden lasten yksityisyys.

Olemme käyttäneet opinnäytetyön teoriana luotettavia ja ajankohtaisia lähteitä, jotka ovat kirjoitettu 2000-luvulta. Tulosten raportoinnissa olemme noudattaneet hyviä eettisiä toimintatapoja, kuten huolellisuutta ja rehellisyyttä. Lähteisiin on viitattu ohjeiden mukaan asianmukaisesti.

Lapsilta kerättiin tuokioiden jälkeen palaute digitaalisella palautelomakkeella. Palautelomakkeen suunnittelussa ja lasten vastauksien analysoinnissa on pohdittu materiaalin luotettavuutta ja sitä vahvistavia sekä heikentäviä tekijöitä. Lomake on tehty lapsille sopivaksi pitämällä kysymykset yksinkertaisina, sekä liittämällä vastausvaihtoehtoihin sitä kuvaava hymynaama, jotta lasten olisi helpompi valita mielipidettään kuvaava vaihtoehto. Palautteet on kerätty siten, että opiskelija ja lapsi ovat tilanteessa kahdestaan. Näin lapsella on rauha pohtia vastauksiaan, eikä muiden henkilöiden läsnäolo vaikuta hänen vastaukseensa. Osa lapsista tarvitsi palautteen antamisessa enemmän tukea opiskelijalta. Lapsi saattoi esimerkiksi heti ensimmäisen vastausvaihtoehdon kuultuaan vastata myöntävästi, kuuntelematta muita vastausvaihtoehtoja. Tuolloin lasta kehoitettiin kuuntelemaan ensin kaikki vastausvaihtoehdot ja valitsemaan vasta sen jälkeen. Jos lapsi halusi antaa suullista palautetta tai tarkentaa jotain vastauksistaan, se kirjattiin ylös siinä muodossa, kun lapsi asian ilmaisi.

Palautelomakkeissa oli kolme kysymystä, joissa kussakin oli kolme vastausvaihtoehtoa. Osa vastausvaihtoehdoista oli kuitenkin liian lähellä toisiaan. Lapsen saattoi olla esimerkiksi vaikea erottaa toisistaan, oliko hän oppinut tuokion aikana paljon uusia asioita vai oppinut jotakin uutta. Lapset tuntuivat myös mieltävän oppimisen tarkoittavan erilaisia asioita. Osa lapsista koki oppineensa uutta, jos oli päässyt kokeilemaan uutta peliä ja osa lapsista ei. Lasten henkilökohtaiset näkemykset ovat siis myös osaltaan vaikuttaneet heidän vastauksiinsa. Tätä asiaa helpotti kuitenkin se, että opiskelija oli palautteenannon hetkellä läsnä ja saattoi tarkentaa tai selittää kysymysten ja vastausten sisältöä lapselle. Opiskelijat olivat tilanteessa varovaisia sen suhteen, etteivät omalla puheellaan johdattelleet lasten vastauksia.

Opinnäytetyön teossa on myös huomioitu se, että yksi ryhmän jäsenistä työskentelee päiväkodissa ja tuntee lapset entuudestaan. Tästä syystä päädyimme tekemään ratkaisun, että tämä ryhmän jäsen ei osallistu palautteen keruuseen. Tähän ratkaisuun päädyttiin siksi, ettei opiskelijan henkilökohtaiset kokemukset ja oletukset lapsista vaikuttaisi siihen, miten palautteita tulkitaan. Opiskelijan tietotaitoa on kuitenkin voitu hyödyntää toiminnallisten tuokioiden suunnittelussa. Näin on pyritty ennakoimaan mahdolliset tilanteet, jotka saattaisivat muutoin vaikuttaa toiminnallisten tuokioiden kulkuun.

7.2 Opinnäytetyöprosessi ja ammatillinen kasvu

Mediakasvatus valikoitui opinnäytetyön aiheeksi ryhmän kiinnostuksen ja yhteistyötahon toiveiden pohjalta. Aloitimme opinnäytetyön ideoinnin keväällä 2020 ja sen jälkeen olemme tutustuneet aiheeseen aktiivisesti. Opinnäytetyön suunnitelma valmistui syyskuussa 2020, ja pääsimme toteuttamaan opinnäytetyön toiminnallisen osuuden marraskuun 2020 aikana.

Aihe on ajankohtainen varhaiskasvatuksessa, sillä vuonna 2018 julkaistiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka korostavat mediakasvatuksen ja tieto- ja viestintäteknologian roolia osana laaja-alaista osaamista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 velvoittaa päiväkoteja tukemaan lapsen mediakasvatusta ja tieto- ja viestintäteknologista osaamista osana päiväkotien pedagogista toimintaa.

Varhaiskasvatus oli meille jo ennestään tuttua töiden ja työharjoittelun kautta mutta halusimme päästä kehittämään itseämme lisää mediakasvattajina. Olemme oppineet opinnäytetyön prosessissa, miten media kannattaa nähdä mahdollisuutena lasten kanssa. Mediakasvatus on lapsia innostavaa toimintaa, jossa varhaiskasvattajat voivat oppia yhdessä lasten kanssa ja lapsilta rohkeasti kokeilemalla. Olemme saaneet työelämää varten uusia menetelmiä, joita voimme hyödyntää mediakasvatuksen tukemisessa ja kehittämisessä. Kaksi meistä opiskelijoista tavoittelee sosionomi (AMK) tutkinnossaan varhaiskasvatuksen

opettajan kelpoisuutta, ja erityisesti varhaiskasvatuksen opettajina pääsemme hyödyntämään oppimaamme työelämässä. Sosionomina ja varhaiskasvatuksen opettajana on hyvä osata monipuoleisesti työmenetelmiä asiakastyötä varten (Arene, 2017, s.10).

Sosionomien tulee osata asettua yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle, sekä osata edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ehkäistä syrjäytymistä (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.). Ymmärrämme, että nämä asiat ovat myös varhaiskasvatuksen opettajina tärkeitä, sillä varhaiskasvatuksen rooli on yhteiskunnallisesti merkittävä. Varhaiskasvatus tukee jokaista lasta yksilöllisesti ja edistää koulutuksellista tasa-arvoa. Kaikilla lapsilla ei ole esimerkiksi kotona mahdollisuutta saada mediakasvatusta ja harjoitella digilaitteiden käyttöä. Ne lapset, joiden kodeissa mediaan kiinnitetään vähiten huomiota, tarvitsevat eniten mediataitojen harjoittelua ja ammatillista mediakasvatusta. (Jaana Pesonen, 2020.)

Sosionomina ja varhaiskasvatuksen opettajana on osattava tukea yksilöiden kasvua ja kehitystä sekä osallistaen suunnitella, toteuttaa ja arvioida asiakkaan palveluprosessia (Diakonia-ammattikorkeakoulu, ia.). Olemme ottaneet tässä prosessissa huomioon lasten yksilölliset tarpeet ja mielenkiinnon kohteet toiminnan suunnittelussa. Lapset ovat saaneet myös itse osallistua toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Olemme keränneet jokaisen tuokion jälkeen lapsilta palautetta tuokiosta, ja sen lisäksi he ovat saaneet esittää toiveita tuokioita varten. Jokaisen tuokion lopuksi lapset ovat myös saaneet valita itselleen mielekkään opetuspelin, jota he saivat pelata tuokion lopuksi.

Opinnäytetyö on toteutettu kolmen hengen ryhmässä, joten olemme projektin aikana päässeet harjoittelemaan yhteistyötaitoja. Sosionomina ja varhaiskasvatuksen opettajana on tärkeää osata toimia moniammatillisessa tiimissä ja tämä prosessi on tukenut tätä osaamista. Prosessin aikana olemme harjoitelleet antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa palautetta ryhmämme jäseniltä sekä yhteistyötaholta. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.) Olemme myös arvioineet toimintaamme pitkän prosessia esimerkiksi jokaisen tuokion jälkeen sekä olemme käyneet kriittistä reflektiota yhdessä tiiminä sekä jokainen ryhmäläinen itsekseen.

Oman ja yhteisen toiminnan tietoinen reflektointi on työssä kehittymisen edellytys sekä sosionomina että varhaiskasvatuksen opettajana (Jaana Pesonen, 2020).

7.3 Johtopäätökset ja kehittämisideat

Lasten taidoista käyttäviä laitteita huomasi, että medialaitteet ja pelien pelaaminen on ainakin jossain määrin osa heidän arkeaan. Lapset tunnustivat laitteet ja osasivat käyttää niitä. Ryhmän lapset kertoivat ensimmäisen tuokion aikana, että kaikilla heistä oli kotonaan joko tabletti tai tietokone. Lapset kertoivat käyttävänsä laitteita pelien pelaamiseen, videoiden ja kuvien katsomiseen ja musiikin kuuntelemiseen. Digilaitteiden käyttöä ei ollut tarvetta opetella tuokioiden aikana, sillä lapset osasivat käyttää niitä melko hyvin jo ennestään. Tuokioiden aikana lapset pääsivät hyödyntämään näitä taitoja uusien menetelmien parissa.

Opinnäytetyön suurena voimavarana oli se, että yksi ryhmän jäsenistä työskentelee päiväkodissa, jossa toiminnallinen osuus toteutettiin. Opiskelija on tiiviisti tekemisissä ryhmän kanssa myös tuokioiden ulkopuolella, ja näin meidän oli mahdollista saada tietoa siitä, miten toiminnallisten tuokioiden sisältö on näkynyt päiväkodin arjessa. Opiskelija oli esimerkiksi kiinnittänyt huomiota siihen, että Stop motion -videoiden tilanteet olivat jääneet tuokion jälkeen lasten leikkeihin mukaan. Lapset olivat esittäneet kuvaamansa tilanteet myös toiselle päiväkodissa työskentelevälle varhaiskasvattajalle ulkoilun yhteydessä.

Päiväkodissa työskentelevä opiskelija sai palautetta tuokioista myös lasten huoltajilta. Lasten huoltajista oli mielenkiintoista kuulla, kuinka heidän oma lapsensa osallistui tuokioon. Huoltajat olivat myös esittäneet toiveen saada tietoa peleistä, joita lapset olivat pelanneet. Koska vanhemmat ilmaisivat mielenkiintonsa aihetta kohtaan, lähetimme heille linkin tekemäämme YouTube -videoon päiväkodin sisäisen viestintäkanavan välityksellä videon julkaisemisen jälkeen.

Ryhmän lapset suhtautuivat menetelmien kokeilemiseen innokkaasti ja ennakkoluulottomasti. Lasten rohkeus ja kokeilunhalu antoivat mahdollisuuden kokeilla uusia asioita ja pohtia päiväkodin arkea, esimerkiksi omien valokuvien ottamisen

avulla. Lapset ottivat myös opiskelijat hyvin vastaan. Ryhmässä on aikaisemmin käynyt useita muitakin opiskelijoita, joten tämä saattaa vaikuttaa siten, että ryhmän lapset ovat tottuneet uusiin ja vaihtuviin aikuisiin. Lapset ottivat hyvin ohjausta vastaan aikuisilta, ja kysyivät heiltä tarvittaessa neuvoa. Muutama ryhmän lapsista tarvitsi enemmän aikaa tottuakseen uusiin aikuisiin, ja he tukeutuivat ensimmäisillä tuokioilla tuttuun opiskelijaan. Tämä otettiin mukaan huomioon tuokioiden ryhmäjaossa, koska jokaiselle lapselle haluttiin mahdollistaa turvallinen olo tuokioiden aikana. Tutustumista jatkettiin yhteisten aloitusten ja lopetusten aikana.

Lapsen osallisuus on varhaiskasvatuksen keskeinen periaate, joten pyrimme huomioimaan lasten osallisuuden jokaisen tuokion suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Selvitimme lasten toiveita ja mielenkiinnon kohteita lapsia havainnoimalla ja suoraan heiltä kysymällä. Mielenkiinnon kohteet ja toiveet otettiin huomioon toiminnan suunnittelussa. Lapset saivat myös aina valita, halusivatko he osallistua tuokioon vai eivät. Kannustimme jokaista lasta osallistumaan, mutta annoimme myös tilaa ja mahdollisuuden vierestä seuraamiselle. Koimme tärkeäksi, että jokaisella lapsella oli tuokioiden aikana turvallinen olo ja että heidät huomioitiin jokainen omista lähtökodistaan. Lapset saivat myös itse tuokioilla esimerkiksi valita, mitä opetuspelejä he halusivat pelata tuokion loppuksi. Lapset antoivat myös palautetta jokaisen tuokion loppuksi. Koemme, että lasten osallisuus toteutui toiminnassa melko hyvin.

Tuokioihin osallistuneiden lasten määrä vaihteli paljon eri ohjauskertojen välillä. Jokaiseen tuokioon piti alun perin osallistua yhdeksän lasta mutta lapsia oli vaihtelevasti pois päiväkodista. Tuokioiden toiminta toteutettiin joko pienryhmissä tai parityöskentelynä paikalla olleiden lasten määrän mukaan.

Pelaaminen tuntui olevan lapsille menetelmistä tutuin ja monet lapsista mainitsivat pelaavansa kotona tabletilla. Kun lapsilta ensimmäisellä tapaamiskerralla kysyttiin, mitä he toivoisivat pääsevänsä tuokioiden aikana tekemään, oli pelien pelaaminen yleisin toive. Neljännen kerran jälkeen lasten toiveissa oli pelaamisen lisäksi Stop motion- videon teko. Ikävintä ja haastavinta tuntui, lasten palautteiden ja opiskelijoiden havaintojen pohjalta, olevan yhteisten sääntöjen pohtiminen

ja keskustelujen käyminen isossa ryhmässä. Esimerkiksi ensimmäisen kerran tablettisääntöjen laatiminen oli erään lapsen mielestä ollut tylsää ja vaikeaa. Suuressa ryhmässä keskustelun käyminen ja ohjeiden kuuntelu tuntui tuottavan haasteita ryhmälle, ja lapset alkoivat esimerkiksi jutella keskenään, sen sijaan, että kuuntelisivat ohjeita. Lasten malttamattomuus saattoi selittyä sillä, että lapset tuntuivat odottavan innolla pääsevänsä käyttämään laitteita. Kehitysideana olisimme voineet vielä miettiä, kuinka olisimme voineet elävöittää näitä tuokioiden osuuksia, jotta ne olisivat olleet lapsista mielenkiintoisempia.

Päiväkodin arki on monesti melko vauhdikasta, ja asiakastyö vie suuren osan henkilökunnan työajasta. Uusien ideoiden ja menetelmien etsimiseen ja niihin perehtymiseen ei ole päiväkodin arjessa aina aikaa. Päiväkodin henkilökunta kertoi kaipaavansa ideoita lasten mediataitojen tukemiseen. Tähän tarpeeseen pyrittiin vastaamaan opiskelijoiden tekemän videon avulla. Videolla esiteltiin menetelmiä, jotka ovat päiväkodin varhaiskasvattajien helppo ottaa osaksi heidän työskentelyänsä. Opiskelijat ovat toteuttaneet harjoitukset päiväkodin tiloissa ja laitteilla, ja todennut harjoitukset sopiviksi toteuttaa näistä lähtökohdista. Päiväkodin varhaiskasvattajat kokivat palautteen perusteella esittelemämme menetelmät ja video hyödyllisiksi. Video herätti mielenkiintoa mediakasvatusta kohtaan ja antoi uusia menetelmiä, jos aihe ei ollut ennestään tuttu. Harjoitukset voi jatkossa toteuttaa halutessaan myös esimerkiksi teemaviikon muodossa, jonka suunnittelun pohjana käytetään opinnäytetyön toiminnallisia tuokioita. Harjoituksia sekä videolla esitettyjä esimerkkejä voi jatkossa soveltaa myös muille ikäryhmille.

Tästä aiheesta voisi myös tehdä uuden opinnäytetyön, sillä mediakasvatus tarjoaa paljon mahdollisuuksia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Lasten kanssa voisi perehtyä vain johonkin tiettyyn aiheeseen tai toteutustapaan, joka liittyy mediakasvatukseen. Yhdessä lasten kanssa voisi esimerkiksi toteuttaa videon jostain tietystä lapsia kiinnostavasta aiheesta. Tähän liittyen lasten kanssa voisi etsiä tietoa, tehdä rekvisiittaa videota varten ja käsikirjoittaa yhdessä videon tapahtumat. Tulevaisuudessa opinnäytetyömme aihetta voisi kehittää tukemaan kaksivuotisen esiopetuksen mediakasvatusta ja sen avulla oppimista.

Video, jonka teimme osana opinnäytetyötä, julkaistiin Taikahelmen julkiselle YouTube-kanavalle. Kanavan nimi on Pilke Taikahelmi ja videon nimi on "Mediakasvatus varhaiskasvatustyössä". Kanava on julkinen, joten videon voivat katsoa kaikki halukkaat. Tuokioiden ja videon toteutuksessa on käytetty menetelmiä, jotka voidaan toteuttaa älypuhelimella tai tabletilla. Nämä laitteet löytyvät tänä päivänä useimmista päiväkodeista, joten videota ja opinnäytetyötä voivat hyödyntää muutkin päiväkodit kuin Pilke Taikahelmi.

LÄHTEET

- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. (2017). Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren - Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Saatavilla http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428
- Brame, C. (2015). Effective educational videos. Vanderbilt University. Saatavilla <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/effective-educational-videos/>
- Daugherty, L., Dossani, R. Johnson, E. & Oquez, Mustafa. (2014). Childhood Education to Bridge the Digital Divide. The RAND Corporation. Saatavilla <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE119.html>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.). Sosionomi (AMK) -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit. Saatavilla 16.11.2020 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/#dc6c77c4>
- Finlex. Valokuva oikeudellisena kysymyksenä. Tietosuojaavaltuutettu. 11.3.2016. Diaarinumero: 423/452/2016. Saatavilla. <https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/tsv/2016/20160085> Viitattu 23.10.2020.
- Huhtanen, Emmi 2016. Lasten mediamaailma pähkinänkuoressa. Mediasvatusseuran julkaisu 5/2016. Saatavilla <https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/06/Lasten-mediamaailma-pahkinankuoressa-1.pdf>.
- Irisvik, S. & Utrianen, J. (2017). Kuinka kasvattaa diginatiivi. Helsinki: S&S.
- Kylmänen, T. (2010). Mediamylly, Kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen. Helsinki: Tammi
- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016. Lapset & Media. Kasvattajan opas. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisu 3/2016. Saatavilla <https://www.mediataitokoulu.fi/lapsetjamedia.pdf>.

- Kansallisen koulutuksen arviointikeskus. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun ja arvioinnin perusteet ja suositukset. Julkaisut 24:2018. Saatavilla https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_2418.pdf
- L 540/2018 Varhaiskasvatustilaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Leinonen, J. & Sintonen, S. (2014). Productive Participation – Children as Active Media Producers in Kindergarten. Nordic Journal of Digital Literacy 3 /2014. Saatavilla https://www.idunn.no/file/pdf/66722073/productive_participation_-_children_as_active_media_produce.pdf
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017. Media varhaiskasvatuksessa. Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen. https://cdn.mll.fi/prod/2017/06/28154551/media_varhaiskasvatukseen_nettiin.pdf
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018: Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen. Opas. https://dzmdrerwng2zx.cloudfront.net/prod/2018/01/22105733/MLL_Mediatehtavia_varhaiskasvatukseen_www.pdf
- Mediakasvatusseura (i.a.) *Mediakasvatus*. 27.10.2020 Saatavilla: <https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>
- Mediamaisteri. Kuinka tehdä vaikuttavia opetusvideoita? 30.10.2019. Saatavilla: <https://www.mediamaisteri.com/blog/kuinka-tehda-vaikuttavia-opetusvideoita>
- Mertala, P. (2016). Fun and games – Finnish children’s ideas for the use of digital media in preschool. Nordic Journal of Digital Literacy 11 (4). Saatavilla https://www.idunn.no/dk/2016/04/fun_and_games_-_finnish_childrens_ideas_for_the_use_of_dig
- Mustola, M. & Koivula, M. (2017). Monilukutaito. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista osallisuutta ja hyvinvointia (s. 315–322). Tampere: Vastapaino
- Mustola, M. & Rissanen M-J. (2017). Mediaympäristö. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava

- varhaiskasvatus. Oppimista osallisuutta ja hyvinvointia (s. 307–314). Tampere: Vastapaino
- Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Mitä on varhaiskasvatus? Saatavilla 20.9.2020
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pähkinänkuoressa. Saatavilla 20.9.2020 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-pahkinankuoressa>
- Opetushallitus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018,
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Pesonen, J. (2020). Varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettiset ohjeet. Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto.
https://www.vol.fi/uploads/2020/09/6a555d2b-ammattieettiset-ohjeet_1.painos_low.pdf
- Salomaa, S (2016). Mediakasvatustietoisuuden jäsentäminen varhaiskasvatuksessa. *Varhaiskasvatuksen Tiedelehti*, 5(1), 136–161.
<https://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2016/06/Salomaa-issue5-1.pdf>
- Sintonen, S. (2018). Lintu lensi oksalle, lauloi niitä näitä. Monilukutaito mediakasvatuksessa. Teoksessa M. Puska (toim.) *Mediametkaa!* Osa 10–Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. (s. 12–18). Jyväskylä: PS-kustannus
- Suonien, A. (2014) Lasten mediabarometri 2013. 0-8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Verkkojulkaisuja 75
<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf>
- Turja, L. (2017a). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (s.37-52) (4. uud. p.) Jyväskylä: PS-kustannus.

Turja, T & Vuorisalo M. (2017). Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa P. Eerola-Pennanen, M. Koivula & A. Siippainen (toim.) *Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia* (s.) Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy, Tampere. Saatavilla <https://www.ellibslibrary.com/book/9789517686532>

Turja, T. (2017b). Teknologiakasvatus varhaisvuosina. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (s.196-210) (4. uud. p.). Jyväskylä: PS-kustannus.

Yksikön pedagoginen toimintasuunnitelma 2020–2021

LIITE 1. Kirjallinen lupa lasten tuokioihin osallistumiseen

Tervehdys kotiin,

Opiskelemme Diakonia-ammattikorkeakoulussa sosionomi (AMK) ja teemme opinnäytetyötä mediakasvatuksesta ja sen tukemista lapsenne päiväkodissa.

Pidämme opinnäytetyöhön liittyen viisi toimintatuokiota, joiden teemana on mediakasvatus ja kaveri- ja tunnetaidot. Tuokioiden sisältö muodostuu erilaisista tablet -tietokoneiden avulla toteutetuista harjoituksista ja tehtävistä, joiden avulla lasten kanssa voidaan käsitellä edellä mainittuja teemoja. Toimintatuokiot pidetään 4.11, 9.11, 11.11, 16.11 ja 18.11 klo 9–10. Tuokioiden lisäksi teemme mediakasvatuksesta videon, jonka aiheena on esimerkiksi tunnetaitojen tukeminen digi- ja medialaitteita hyödyntäen. Video jaetaan Pilke Taikahelmen julkisella YouTube-kanavalla. Videolla ei esiinny lapset.

Kerättävä aineisto on luottamuksellista ja emmekä jaa lapsista tunnistettavia tietoja mihinkään.

Saako lapsenne osallistua edellä mainittuihin toimintatuokioihin? Merkitse X sopivaan vaihtoehtoon

Kyllä
 Ei

Saako lapsenne näkyä toimintatuokioista otetuissa kuvissa? Kuviin ei tule lasten kasvoja.

Merkitse X sopivaan vaihtoehtoon

Kyllä
 Ei

Lapsen nimi

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Annamme mielellämme lisätietoja. Ystävällisin terveisin,

Anniina Antikainen, sosionomiopiskelija + varhaiskasvatuksen opettajan pätevyys, anniina.antikainen@student.diak.fi

Iida Vuorinen, sosionomiopiskelija + varhaiskasvatuksen opettajan pätevyys, iida.vuorinen@student.diak.fi

Oona Knuuttila, sosionomiopiskelija, oona.knuuttila@student.diak.fi

LIITE 2. Toimintatuokioiden pedagoginen suunnitelma

Ensimmäinen ohjaukerto 4.11:

Tuokion tavoitteena on, että opiskelijat ja lapset pääsevät tutustumaan toisiinsa sekä päiväkodin digilaitteisiin. Haluamme myös kartoittaa tietoa lasten lähtötilanteesta.

Tuokio aloitetaan esittäytymisellä. Opiskelijat kertovat ketä he ovat, ja mitä varten he ovat päiväkodissa. Tämän jälkeen otetaan lapsille ennestään tuttu yhteinen loru, jossa lapset saavat vuoron perään esitellä itsensä. Ensimmäisellä ohjaukerralla tutustumme lasten kanssa päiväkodista löytyviin digilaitteisiin, ja siihen mitä niillä voi tehdä. Pohdimme myös sääntöjä digilaitteiden käyttö varten ja kirjaamme ne ylös. Päiväkodista löytyvät laitteet ovat kamera, älypuhelin, tietokone, tabletti ja Fun Table. Laitteet esitellään lapsille yksi kerrallaan. Lapset nostavat käden ylös, jos ovat käyttäneet laitetta. Ohjaajat jakavat puheenvuorot. Keskustellaan siitä, mitä laitteita lapsilta löytyy kotoa, mitä he ovat niillä tehneet ja mitä he mieluiten tekisivät laitteilla. Yksi opiskelijoista kerää tiedot ylös, jotta niitä voidaan käyttää viimeisen tuokion ideoinnissa huomioidaksemme viimeisessä tuokiossa erityisesti lasten osallisuus. Ensimmäiselle ohjaukerralle on varattu runsaasti aikaa vapaamuotoiselle keskustelulle, ja sille että lapset voivat halutessaan kysyä opiskelijoilta kysymyksiä.

Tuokion lopuksi yksi opiskelija kerää lapsilta palautteen tuokiosta.

Toinen ohjaukerta 9.11:

Tuokion tavoitteena on opettaa lapsille ryhmätyö- ja tunnetaitoja sekä itsestään huolehtimisen tärkeyttä. Tutustumme myös tablettien käyttöön erilaisten opetuspelien avulla.

Tuokio aloitetaan yhteisellä lorulla. Tämän jälkeen lapset jaetaan pienryhmiin siten, että kussakin ryhmässä on kolme lasta. Pienryhmät ja toimintojen järjestys on sovittu etukäteen. Myös tabletit ja Fun Table on valmisteltu ennen tuokion aloitusta. Laitteita on yhteensä kolme, ja kukin opiskelijoista vastaa yhdestä laitteesta. Kukin pienryhmä aloittaa yhdestä pisteestä, ja siirtyy toiminnon loputtua opiskelijan ohjauksella seuraavalle pelipisteelle.

Ensimmäisellä pisteellä lapset pelaavat tabletilla vuorotellen Hammaslääkäripeliä. Opiskelija ohjeistaa lapsia vuorottelussa, ja pelin pelaamisessa. Samalla pohditaan, miksi hampaiden peseminen on tärkeää. Voidaan myös keskustella siitä, millä muilla tavoilla itsestään voi pitää huolta.

Toisella pisteellä lapset pelaavat Fun Tablella Onnin Tunne tunne -peliä. Opiskelija jakaa jälleen vuorot, ja opastaa pelin käytössä. Pelin lomassa keskustellaan siitä, mitä tunteita lapset tunnistavat, ja miksi tunteet ovat tärkeitä.

Kolmannella pisteellä pelataan tabletilla Lola-pandan pelejä. Lapset saavat valita vaihtoehtojen joukosta kukin mieluisan opetuspelin, opiskelijan avustuksella. Pisteellä keskustellaan siitä, miten toimia yhteistyössä toisten kanssa, ja miten muut tulee ottaa huomioon.

Lopuksi keräännytään vielä yhteen, ja mietitään mitä lapsille jäi tuokiosta mieleen. Tuokion lopuksi yksi opiskelijaa kerää lapsilta palautteen tuokiosta.

Kolmas ohjauskerta 11.11:

Tuokion tavoitteena on harjoitella kaveri- ja tunnetaitoja sekä tutustua Stop Motion Studio -sovellukseen ja tabletin käyttöön.

Kolmannella ohjauskerralla tehdään pienryhmissä stop motion -videot, joiden aiheena ovat kaveritaidot. Tuokio aloitetaan yhteisellä lorulla, jonka jälkeen ja kaannutaan ennalta sovittuihin pienryhmiin. Ryhmäläiset suunnittelevat jonkin arkisen tilanteen, jossa joku saattaa pahoittaa mielensä sekä sen, miten tilanne voitaisiin ratkaista. Stop motion -elokuvan tarkoitus on olla lyhyt, joten opiskelijat auttavat lapsia ideoimaan niiden sisällön siten, että ne eivät olisi liian pitkiä. Tämän jälkeen ryhmäläiset valitsevat lelut, joita haluavat videolla käyttää. Tämän jälkeen ryhmäläiset näyttävät tilanteen leluilla, ja tästä kuvataan tabletilla stop motion -elokuva. Tuokion aikana joudutaan vuorottelemaan, koska kuvaaminen tapahtuu kahdella tabletilla. Opiskelijat odottavat vuoroa oman ryhmänsä kanssa. Odotellessa ryhmäläiset voivat harjoitella kohtausta, tai leikkiä leluilla vapaasti.

Tuokion lopuksi ryhmien videot katsotaan yhdessä, ja keskustellaan niistä. Tämän jälkeen yksi opiskelija kerää lapsilta palautteen tuokiosta.

Neljäs ohjauskerta 16.11:

Tuokion tavoitteena on lisätä lasten osallisuutta päiväkodin arjessa ja tutustua valokuvaamiseen.

Neljällä tuokiolla tehdään toiminnan ohjeet valokuvia hyödyntäen. Tuokio aloitetaan yhteisellä lorulla. Tämän jälkeen pohditaan kaikki yhdessä päiväkodin/ryhmän yhteisiä ohjeita ja sääntöjä. Ohjeiden tulisi liittyä päiväkodin arkeen. Yhdessä sovitut ohjeet kirjoitetaan ylös. Kullekin ryhmälle jaetaan yksi ohje, johon heidän tulee ideoida ja ottaa kuvituskuva. Tämän jälkeen siirrytään pienryhmiin. Pienryhmäläiset miettivät yhdessä minkälaisen kuvan aiheesta voisi ottaa. Opiskelija pitää huolen, että lapset eivät näy kuvissa tunnistettavasti. Käytössä on

yksi digikamera, jota kukin ryhmä käyttää vuorollaan. Omaa vuoroa odotellessa, voidaan pienryhmissä keskustella valokuvaamiseen liittyvistä aiheista, kuten ketä saa kuvata, ja kenelle kuvia voi/ ei voi näyttää. Ryhmäläiset ottavat kuvan, jonka jälkeen se siirretään tietokoneelle tulostettavaksi. Valokuvat tulostetaan, ja niihin liitetään ohje, jota se kuvastaa.

Lopuksi keräännytään yhteen ja pohditaan, mitä lapsille jäi mieleen tuokiosta. Tuokion päätteeksi kuvat ripustetaan näkyville päiväkodin seinille. Yksi opiskelija kerää tämän jälkeen lapsilta palautteen tuokiosta.

Viides ohjaukerta 18.11:

Viimeisen tuokion tavoitteena on huomioida erityisesti lasten osallisuus.

Tuokio toimii palkkiona lapsille heidän osallistumisestaan ja tuokiolla pohditaan aikaisempien tuokioiden sisältöjä. Tuokion aikana lapset saavat myös mahdollisuuksien mukaan käyttää laitteita toiveidensa pohjalta. Tuokio valmistellaan aikaisemmilta tuokioilta kerätyn tiedon pohjalta niin, että erityisesti lasten omat toiveet otetaan huomioon. Tuokion tarkempi sisältö suunnitellaan neljännen tuokion jälkeen. Tarkoituksena on järjestää mielekäs ja hauska tuokio, jonka sisältöön lapset ovat saaneet itse vaikuttaa. Lapset pääsevät käyttämään aikaisempien tuokioiden aikana tutuiksi tulleita laitteita ja taitoja. Tuokio aloitetaan samalla alkulorulla kuin aikaisemmat tuokiot, ja lopuksi yksi opiskelija kerää lapsilta palautteen.

LIITE 3. Videon käsikirjoitus

Videon käsikirjoitus

Videon tavoitteena on herättää katsojan mielenkiinto ja rohkaista tätä kokeilemaan rohkeasti erilaisia medialaitteita ja työskentelymenetelmiä varhaiskasvatuksessa.

Video kuvataan opiskelijan henkilökohtaisella kameralla. Erillistä kuvaajaa ei videolla ole, vaan ryhmän jäsenet vastaavat siitä. Lisäksi kaikki ryhmän jäsenet esiintyvät videolla. Video kuvataan osissa, jotka editoidaan jälkikäteen yhdeksi kokonaisuudeksi opiskelijan tietokoneella. Video on kestoltaan maksimissaan 10 minuutin mittainen. Haluamme pitää videon lyhyehkönä, jotta aiheen keskeiset lähtökohdat ehditään tuomaan esille, ilman että katsoja kyllästyy. Toivomme näin myös mahdollistamaan sen, että mahdollisimman moni ehtisi katsoa videon. Elävöitämme videota myös demonstroimalla menetelmiä, joilla mediataitoja voi lapsen kanssa harjoittaa.

Video aloitetaan nopealla pohjustuksella, jossa esitellään mediakasvatuksen roolia varhaiskasvatuksessa. Lisäksi kerrotaan, mitä katsoja voi videolta odottaa. Tämän jälkeen siirrymme esittelemään menetelmiä, joiden avulla, lapsen mediataitoja voidaan harjoitella.

Harjoitus 1. Stop motion -video:

Harjoitus aloitetaan kertomalla mitä välineitä sitä varten tarvitaan. Harjoitus voidaan toteuttaa älypuhelimella tai tabletilla, johon on ladattu Stop Motion Movie sovellus. Lisäksi harjoitusta varten tarvitaan leluja, kuten pehmoleluja tai figuureita, joita kuvaamalla se toteutetaan. Ryhmäläiset kertovat harjoituksen idean, jonka jälkeen sen käyttö demonstroidaan. Opiskelijat näyttävät kameran edessä, kuinka Stop Motion Studio -sovellusta käytetään. Tämä jälkeen näytetään opiskelijoiden valmiiksi tekemä Stop motion -video, jonka tarkoituksena on toimia esimerkkinä. Stop motion -video kuvataan älylaitteella, ja liitetään videoon.

Harjoitus 2. Toiminnan ohjaus valokuvien avulla:

Visuaalisena apuvälineenä käytämme netistä löytyvien toiminnanohjauskuvia, sekä opiskelijoiden itse kuvaamia toiminnanohjauskuvia. Kuvien avulla on helppo jäsentää ajankulua, esimerkiksi päiväkodissa tai kotona. Kuvat ideoidaan siten, että ne esittävät henkilön arjessa tyypillisiä toimintoja. Kuvat ideoidaan ja toteutetaan yhdessä lapsen kanssa, jonka jälkeen niitä voidaan liittää päiväohjelmaan tarpeen mukaan. Harjoituksella pyritään lisäämään lapsen osallisuutta, ja samalla harjoittelemaan digikuvauksen perusteita. Opiskelijat demonstroivat kameralle, kuinka päiväohjelmaa voidaan käyttää.

Harjoitus 3. hyödyllisiä linkkejä, ja pelisivuja:

Lapsille suunnattua valmista mediasisältöä on tarjolla runsaasti. Tässä osiossa esittelemme teille joitakin hyödyllisiä sivustoja.

-Papunet. Pelejä ja selkokieliä materiaaleja, kuten satuja ja videoita, kuva-pankki.

-Lola-panda. Laaja valikoima opetuspelejä lapsille, aiheena esimerkiksi laskeminen ja aakkoset.

-Oppi&ilo. Maksuton sivusto, josta löytyy opetuspelejä lapsille.

-Satusaapas. Ääneen luettuja satuja, joissa on aina jokin opetus.

-Hyvinvoiva perhe. Virtuaalisia ohjeita satuhierontaan, liikuntaan, vauvarentoutukseen ja läsnä olevaan piirtämiseen. Sivut on kuvitettu lapsille soveltuvalla tavalla, joten sivuun tutustuminen ja menetelmien kokeileminen onnistuu yhteistyössä lapsen kanssa.

-Onnin Tunne tunne -peli. Pelejä tunnetaitojen harjoitteluun.

-Mannerheimin lastensuojeluliiton mediatehtäviä varhaiskasvatukseen opas, Monipuolisesti tietoa ja harjoituksia mediataitojen harjoitteluun lapsen kanssa.

Kunkin sivun kohdalla näytämme, miltä sivusto näyttää, ja kerromme samalla hieman sen sisällöstä.

Lopuksi kiitämme katsojia ja toivotamme mukavia hetkiä mediakasvatuksen parissa.

LIITE 4. Havainnointilomake

Miten lapset innostuvat toiminnasta?

Miten tuttuja tuokion asiat ovat lapsille ennestään? Esim. videoiden teko, pelit

Miten medialaitteiden käyttö sujuu? Minkälaista tukea?

Miten pienryhmän yhteistyö toimii?

Miten tuokioin tavoite toteutui?

Lapsilta nousseita ajatuksia/toiveita/suora palaute

Muita huomioita? Kehitysideoita ensi kerralle?

LIITE 5. Videon saatesanat

Tämä video on toteutettu osana opinnäytetyötä. Videon ovat käsikirjoittaneet ja tuottaneet Oona Knuutila, Iida Vuorinen ja Anniina Antikainen. Opinnäytetyöryhmän jäsenet opiskelevat sosionomeiksi Helsingissä Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Kaksi ryhmän jäsenistä suorittaa lisäksi varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyden.

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Pilke Päiväkodit Oy:n kuuluvan Pilke musiikki-päiväkotin kanssa. Videon avulla halutaan tarjota katsojalle tietoa ja menetelmiä mediakasvatuksen tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Videon avulla haluamme myös innostaa ja kannustaa katsojaa kokeilemaan mediakasvatuksen menetelmiä rohkeasti. Vaikka videon sisältö on ensisijaisesti varhaiskasvatuksen ammattilaisille, voi niitä halutessaan kokeilla myös kotona.

Linkit videolla mainituille sivuille löydät tästä:

-Papunet

<https://papunet.net/>

-Satusaapas

<https://www.satusaapas.fi/>

-Lola-panda-pelit

<https://lolapanda.com/fi/>

-Oppi&ilo

<https://www.oppijailo.fi/>

-Hyvinvoiva perhe

<https://hyvinvoivaperhe.fi/>

Onnin Tunne tunne

ladattavissa sovelluskaupasta älylaitteeseen

Mannerheimin lastensuojeluliiton julkaisu, mediatehtäviä varhaiskasvatukseen

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/varhaiskasvattajille/mediakasvatus-varhaiskasvatuksessa/>

Mediakasvatusseura ry:n julkaisu, 100 ideaa mediakasvatukseen

<https://mediakasvatus.fi/materiaali/100ideaa/>

Toivotamme sinulle mukavia hetkiä videon parissa!

LIITE 6. Palautekysymykset videosta päiväkodin varhaiskasvattajille

1. Mitä ajatuksia mediakasvatus sinussa herättää?
2. Mikä oli mielestäsi videossa hyvää?
3. Mitä videossa voitaisiin vielä kehittää?
4. Voisitko hyödyntää jotakin menetelmistä työssäsi?
5. Muuttuiko käsityksesi mediakasvatuksesta videon myötä? Jos muuttui niin miten?

LIITE 7. Palautelomakkeen kysymykset lapsille

Jokaisen kysymyksen jälkeen on kolme hymynaama vaihtoehto, joista lapsi saa valita parhaiten itselleen sopivan.

1. Oliko tuokio mielestäsi mukava?
2. Opitko jotain uutta?
3. Olivatko tehtävät vaikeita?